EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 11. detsembril 1971

Nr. 98 (3683) 13. aastakäik

Sovjeti kapsel oli esimesena planeet Marsil

Vene uudistebüroos Tass teatas, et planeet Marsil maandus vene kosmoselaev "Mars 3" ,mis startis Maalt 28. mail. Tegemist on instrumentidega täidetud kapsliga, millel lasti Marsi pinnal maanduda langevarju abil. Mis omakorda võib tähendada, et meie naaberplaneedil on teatud määral atmosfääri.

"Mars 3" maandus planeedi lõunaon 45 kraadi lõunapoolne laius ning poolkeral, kusjuures selle positsioon 158 kraadi läänepoolne pikkus. Tass märgib, et kapsel maandus ühel punakaskollasel liivaplatool, misjärele asusid saatepositsiooni mitmesugused komplitseeritud antennid.

Nähtavasti aga on maandumisel saanud vigastada kapsli raadiosaatjad, kuna Tass nendib, et pärast lühiajalist saadet lakkasid äkki signaalid. On mõeldav, et kapsel on varustatud mitmete paralleelsete saatejaamdega ja et pärast vastavaid korrektsioone Maalt võib "Mars 3" oma ülesannet jätkata. "Mars 3" on raske, kaalub neli ja pool tonni. Võrdlusena võib nimetada ameeriklaste "Mariner 9" kapslit, mis kaalub kõigest 500 kg.

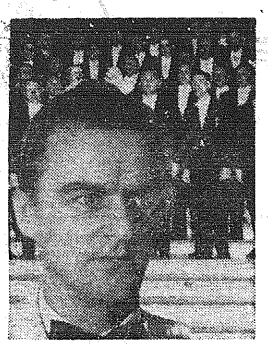
Ameerika "Mariner 9" saabus planeet Marsi orbiidile novembri keskpaigu ja alustas kohe Marsi pildistamist. Alguses oli suuri takistusi planeedil möllavate liivatormide tõttu, mis segasid nähtavust.

Öieti on N. Liidul Marsi lähikonnas kaks kosmoselaeva. "Mars 2" startis Maalt 19. mail, saabus planeedi orbiiti 27. novembril, ent saatis planeedi pinnale vaid pisikapsli, mis sisaldas Sovejti-embleemi. Peetakse võimalikuks, et "Mars 2" katse ühel või teisel põhjusel ebaõnnestus ja et kapsel ei suutnud maanduda. Mõlemad Marsile läkitatud vene kosmoselaevad on nimelt varustatud maandumissüsteemidega.

Pole aga sugugi võimatu, et "Mars 2" on ette nähtud reservina, juhul kui "Mars 3" peaks streikima. Ja seda nähtavasti kapsli raadiosüsteem teeb.

Pravda teatab, et vene Marsi-kapslite ülesandeks on uurida, kas Marsil leidub orgaanilisi elemente või mingisugust muud mateeriat, mis esiteks tõestaksid, et meie naaberplaneedil leidub elusolevusi ja mis teiseks laseksid oletada, et sääl on kunagi varem leidunud elu ja kolmandaks teeksid kindlaks kas võimalusi eluks üldse eksisteerib. Praeguses Marsi-uurimise staadiumis nimelt enam ei usu keegi, et sääl leidub inimesele võrdse intelligentsiga marslasi.

Järg. lhk. 11

Lembit Leetmaa oma laulumeestega esines Soome Vabaduspäeval. 110.000 soomlase Rootsis ei ole omal sellist koori.

Meeskoor Soome V-päeval

Stockholmi Eesti Meeskoor laulis Soome Majas Soome Vabariigi aastapäeval külalisena, esitades Lembit Leetmaa juhtimisel kolm soomekeelset ja ühe eestikeelse laulu, samuti Soome hümni.

Meeskoor võttis osa järgnevast kohvilauast ja esmaspäeval oli juhatus kutsutud Vabaduspäeva vastuvõtule Soome suursaatkonda.

Kaks auhinda Tead. Seltsi võistlustöödes

Eesti Vabariigi Tartu ülikooli 52. aastapäeva aktusel Stockholmi Handelshögskola aulas 2. detsembril tegi Eesti Teaduslik Selts Rootsis teatavaks ka 1971 a akadeemiliste auhinnatööde auhinnasaajad, keda seekord oli kaks: Aho Rebas Göteborgist ja Eeva-Merike Kangro Lundis.

Väljakuulutatud tähtajaks saadeti Eesti Teaduslik Selts Rootsis juhatusele kaks tööd: üks kirjutatud teemale "Balti, esijoones Eesti sündmuste kajastus Rootsi pressis 1939—1941" (proseminaritöö ajaloos Göteborgi ülikooli juures, esitatud sügissemestril 1971, kirjutatud rootsi keeles) ja teine teemale "Gustav Suitsu värsivormiline pärand ta järelejäänud paberites".

Esmalt mainitud töö on kirjutatud Eesti Rahvusfondi auhinnale, teine Naisüliõpilaste Seltsi Rootsi Koondise ja Korp! Filiae Patriae Koondise Rootsis ühisele auhinnale.

Retsensentide arvamused ja ETSR-s juhatuse hindamisotsused nende tööde kohta on järgmised:

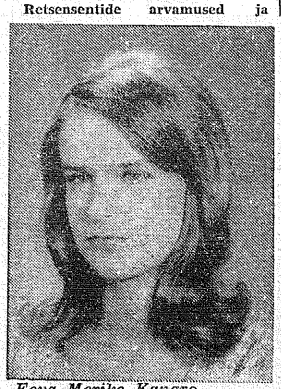
Töö "Balti, esijoones Eesti sündmuste kajastus Rootsi pressis 1939—1941" hõlmab 35 lehekülge. Autor ei ole oma töö kirjutamisel kartnud vaeva. Ta on lugenud läbi rohkem kui 60.000 trükirida ja need liigitanud arvukatesse, osalt üsnagi peene te alajaotustega tabelitesse. Sellele lisandub ulatuslik loetud artiklite sisuline kirjeldus, milline — koos enamasti hästi läbimõeldud ja tabavate kommentaaridega — annab ümarguse pildi Baltikumi sündmuste figureerimisest Rootsi ajakirjanduses auhinnatud teema poolt piiritletud ajavahemikus. See pilt omab ühtlasi silmapaistvat n.ö. uudisväärtust rootsi lugeja seisukohalt. Kuskil kohal autor ei ole eksinud objektiivsuse nõude vastu ja mingeid otseseid meetodivigu talle ette heita ei või. Küll on ta aga ilmselt õnneliku käega sooritanud tähtsa valiku nii uuritud ajalehtede kui ka ajavahemikkude suhtes.

Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis juhatus otsustas selle töö autorit premeerida väljapandud auhinnaga, s.t. 600 krooniga. Märgusõna "Player" all sisseantud ümbrikku aktusel avades selgus, et autoriks on Aho Rebas Göteborgist.

Töö "Gustav Suitsu värsivormiline pärand ta järelejäänud paberites" hõlmab 59 lehekülge, millest 22 lk. sisaldab analüüsivat teksti, järelejäänud osa aga luuletuste käsikirjade koopiaid koos vastavate ümberkirjutatud tekstidega. See töö täidab teaduslikule uurimusele esitatud nõudeid. Materjal, Gustav Suitsu luuletuste ja luuletõlgete käsikirjad, on ülevaatlikult liigitatud ja osa sellest fotokoopiatena nähtavaks tehtud.

Töö kõige väärtuslikuma ja huvitama osa moodustab eelmainitud

Järg. lhk. 11

Eeva Merike Kangro

Aho Rebas

Nooruki autosurm Kanadas

TORONTO (VE) — 25. novembril sai Banffis Alberta provintsis Kanadas autoõnnetusel surma 24-aastane eestlane Paul Küttis, tuntud metsateadlase ja metsatööstusettevõtte omaniku Nikolai Küttise poeg.

Küttis sõitis üksi autos, millele otsa väitis vale teepoolele tulnud veoauto. Küttise auto süttis põlema. Surm oli silmapilkne.

Paul Küttise alaline elukoht oli Torontos. Ta oli aga Londonis (Ont.) Western Univerisity lõpetamise majandusteadlasena ja abiellumise järele siirdunud Albertasse Calgarysse, kus ta asus tööle oma erialal.

Peapiiskop Johannes Oskar Lauri oma 80-aasta sünnipäeva aktusel Stockholmi Margareta-kooli pidusaalis (EPL-foto Lepper)

Kirikupea selgub 14. dets.

Stockholmis tähistati nädalavahetusel jumalateenistusega Jakobi kirikus ja piduliku koosviibimisega Margareta kooli piduruumides peapiiskop Johannes Oskar Lauri 80-ndat sünnipäeva.

Lahkuv peapiiskop ütles oma vaimse "testamendina": "Olgem ja jäägem üheks rahvaks, üheks eesti kirikuks, jäägem üheks oma töekspidamistes ja usus". Ta ütles seda meenutades, et Rootsi peapiiskop tema ametisse õnnistamisel rõhutas, et ta õnnistab kirikupead mitte üksikule grupile, vaid kogu rahvale.

1. detsembril möödus häälte äraandmise tähtpäev uue peapiiskopi valimisteks. Konsistooriumi otsusega toimub häälte lugemine 14. detsembril. Valimistel selguv uus peapiiskop astub ametisse alates aastavahetusest. (Vaata edasi lehek. 10).

Panga soodustus hoiuseomanikele EPL tellimisel

Eelmiste aastate eeskujul on Eesti Laenu-Hoiu Ühisus otsustanud oma liikmeidhoiusteomanikke soodustada eesti ajakirjanduse tellimisel 1972-aastaks. Nii maksab pank Eesti Päevalehe tellijale tagasi tellimiselt 15 krooni, kui temal 31. detsembril on Eesti Laenu-Hoiu ühisuses kontol vähemalt 1000 krooni, soodustus kehtib ka uute kontode avajate kohta.

Vastavalt Eesti Laenu-Hoiu ühisuse juhatuse otsusele on ainsaks piiramiseks see, et iga leibkonna kohta on kasutada ainult üks võimalus soodustuse saamiseks, s.t. kui perekonnas on mitu kontot, siis perekonna peale on võimalik soodustatult tallida ainult üht ajalehte.

Soodustuse saamiseks tuleb soovitud ajaleht-ajakiri tellida tavalises korras ja hiljemalt 20. jaanuariks 1972 saata tellimise kviitung või selle fotokoopia postiga aadressil: E. Laenu-Hoiuühisus, Box 16318, 103 26 Stockholm ära märkides hoiukonto nr., postiaadress ja sünniaasta.

Soodustused makstakse veebruari lõpul kontoomaniku kontosse ja sellekohane teenä saadetakse postiga koju kätte.

EPL *11. detsembril 1971*

SATELLIIT?

India-Pakistani sõda rullub edasi ja nagu oli oodata, osutus UNO julgeolekunõukogu võimetuks vahele astuma juba oma konstruktsiooni tõttu — vetoõigus on suuriimaks takistajaks. Nüüd ruttaski N. Liit vetostama kõiki resolutsioone, mis sihtisid poolte sõjategevuse seismapanemisele ja rahule, ilmse eesmärgiga anda oma liitlasele Indiale "hingamisruumi" väiksõja lõpuleviimiseks Ida-Pakistanis. Asi viiakse nüüd üle täiskogusse, kus selle pakilise asjaga on ilmselt "aega küllalt".

Nende ridade kirjutamisel on India eesmärkide saavutamine Ida-Pakistanis juba käeulatuses tohutu militaarse ülekaalu tõttu ja valitsus New Delhis ruttas tunnustust andma uuele Bangla Deshi riigile, millise valitsus veel ei asunudki Ida-Pakistani pinnal, vaid Kalkuttas, Indias kus ta moodustati ilmselt indialaste soovil ja ergutusel. On ju nüüd avalik saladus, et kogu Idapakistani partisaniliikumine, n.n. Mukti Bahini, organiseeriti India pinnalt, india väljaõppega ja india relvadega ning selle operatsioonid on kogu aeg olnud koordineeritud India armee tegevusega, mis viitab ühisele ülemjuhatusele. Kõik see tuletab meelde klaasikalist vallutusmustrit, mida N. Liitki on tarvitanud oma agressioonides, m.h. Soome Talvesõja puhul, kus üheks sammuks oli quislingvalitsuse ametisseseadmine Terijokil Otto Wille Kuusineniga eesotas, kes tegelikult oli Kremli oma truu funktsionäär. Tol korral puudusid "Soome rahvavabariigil" samuti need elementaarsed tunnused, mis võiksid motiveerida selle tunnustamist.

India on osutanud Idapakistani küsimuses otse imperialistlikku agressiivsust ja püüdlikkust kasutada juhust, mida on tekitanud maailma avaliku arvamise pöördumine Pakistani valitsuse brutaalsete korraloomiskatsete vastu, mis tekitas määratu põgenikeinvasiooni Indiasse. Muidugi on selge, et põgenikeküsimust oleks saadud lahendada ka rahulikul viisil ja neid repatrieerida, mispärast ettekääne võimaldada nende kojuminekut sõjaliste operatsioonide kaudu, mis omakorda tekitavad viletsust ja põgenemist, on kaugeltotsitud. Eriti kus nii India kui Pakistan Bandungi konverentsil a. 1955 kokku leppisid põhimõttes, et üksteise siseasjadesse ei segata. Nüüd on aga loomisel ilmselt India jaoks satelliitriik. On ilmne, et India valitsus käesoleval juhul on sihikindel ega hooli lepingutest ja kohustustest rahvusvahelistes organisatsioonides. Asjaolu ,mis on tekitanud kriitikat m.h. ka Rootsi valitsuse juures — välisminister Wickmani deklaratsioonis avaldatakse mõistmist põgenikest tekkinud probleemidele, seaijuures aga sõgavat kahetsust avaldades, et "India püüab relvade abiga radikaalselt muuta olukorda", sest siin puudub enesekaitse element täielikult, mis õigustanuks relvade tarvitusele võtmise. Nagu selles arengus oli vältimatu, laienes sõjategevus ja õhupommitamine ka Läänepakistanile ning teiselt poolt India enda territooriumile.

India, olles hiljuti sõlminud vastastikuse abistamise pakti N. Liiduga, tunneb end selle taustal suhteliselt kindlana Puna-Hiina vastu, kes UNO-s toetab koos USA-ga Pakistani, kuigi Indial endal on piiridel varem hul ktegemist olnud just punahiinlaste "õgvendamiskatsetega". Kuid nüüd on Moskva kohustatud "appi ruttama", kui mõni riik India vastu astub, näit. Hiina. Sellega peab ka Peking arvestama. Ja see annabki Indiale vabad käed. Samal ajal aga kasvab India sõltuvus Moskvast.

KLA

Militarism

N. Liidu koolides, seega ka okupeeritud aladel, nagu Balti riikides, on koolidesse viidud n.n. sõjalispatriootiline kasvatus ning sõjaline algõpetus, mis senini toimus sellesihilistes organisatsioonides, kuhu noored suunati. Teatavasti on N. Liidus ka sport tugevasti läbi imbutatud riigi sõjalise ettevalmistuse ideest — füüsiline kasvatus näit. kuulus ka Hitleri maailmavallutuse ettevalmistuste hulka. Nähtavasti on nüüdses maailmapildis Kremli sõjalised ambitsioonid veelgi kasvanud ja militarismiga hakatakse peale maast madalast. "Kohtamised sõjakangelastega-veteranidega", sõjalispatriootilised laulud", rividrill, relvakäsitlus jne. on ju kõige puhtakujulisem sõjapropaganda. Eesmärk: luua "nõukogude patriotismi" ja tahet relva haarata, kui partei kutsub mõnda marksismi õpetuse järele "õiglasse sõtta".

VÄLISKOMMENTAAR

USA SUHTED EUROOPAGA

Ülemeremaade Kirjanike Klubi 50. aastapäeva tähistamisel Ühendriikides esines välisminister Rogers pikema kõnega, milles ta käsitles USA suhteid Euroopaga. Ta märkis, et tänapäeva Euroopas on jõutud tähtsasse ülemineku ajajärku, mis hõlmab kaht protsessi. Üheks on protsess Lääne-Euroopa integreerimise poole, mis areneb kiiresti. Teiseks on protsess Ida- ja Lääne-Euroopa maade lepitamiseks omavahel, mis näib olevat võrsumas. USA valitsus toetab neid mõlemaid. Marshalli-plaanist saadik on Lääne-Euroopa ühtsus ja tugevus olnud ameerika välispoliitika keskseks eesmärgiks ja selles ei muutu midagi ka nüüd, mil ollakse edu lävel. Mis puutub Lääne-Euroopa integreerimise protsessi, siis oli ette näha, et majanduslikul alal võivad lahkhelid tekkida. Seda on aegajalt ka juhtunud, kuid ikka on korda läinud tülisid lahendada ilma et suhted oleksid vähimatki kannatanud. On muidugi selge, et president Nixoni poolt tänavu augustis võetud abinõud rahvusvahelise majanduspoliitika alal riivavad otseselt Lääne-Euroopa meade huvisid. Aga pole kahtlust, et sellestki saadakse üle ühise nõu ja jõuga, kusjuures palju aitab kaasa näiteks kaitsekulude senisest otstarbekohasem jaotamine.

Kuidas lugu praeguste majanduslike probleemidega ongi, Lääne-Euroopa ja Ühendriikide laiemad huvid jäävad ometi lahutamatuks. Miski ei suuda vähendada USA teotust Lääne-Euroopa ühtsusele ega panust tugevale NATO liidule. Kuigi kaitsekulud vajavad õiglasemat jaotust, ei pea sellest järeldama, nagu oleks midagi muutunud vaadetes hoida USA vägesid Euroopas . President Nixoni läkituses NATO välisministrite järjekordsele nõupidamisele Brüsselis kinnitatakse, et USA ühendus Lääne-Euroopaga ja panuses tema kaitsele pole midagi muutunud. Liitlaste sellel kokkutulekul kuulub arutamisele ka algul märgitud teine protsess — liikumine lepitamise poole Euroopas kui tervikus. Eriti kaalutakse kaht elementi selles protsessis — vastastikku tasakaalustatud vägede vähendamist Euroopas ning kavatsetud Euroopa julgeoleku ja koostöö konverentsi.

Mitmel pool Lääne-Euroopas on avaldatud kartust, et võibolla kasutab USA valitsus läbirääkimisi vägede vähendamiseks enamvähem sobiva kattena ameerika väged tagasitõmbamiseks. Niisugune mure on täiesti põhjendamata. USA pole vähimatki huvitatud sobimusest, mis muudaks konventsionaalsete jõudu tasakaalu Euroopas Lääne kahjuks. Mis puutub Euroopa julgeolekukonverentsi üldse, siis kaalutakse NATO kokkutulekul eriti võimalikke sammе poolte lepitamiseks. Konverentsi eelduseks on teatavasti Berliini sobimuse toimetulek. Sellele võiks tuleval aastal järgneda konverentsi kokkutulek, milleks USA omalt poolt seab järgmisi nõudmisi.

Kõigepealt, konverents peab olema asjalik, otsides pinevuse põhjusi,mitte ainult väliseid avaldusi. Teiseks, konverents peab taotlema lepitust Euroopa suveräänsete riikide vahel, mitte nende jaotuse kinnitamist.Konverents võiks seda saavutada, kinnitades suveräänsete riikide iseseisvust ja võrdsust, olgu nende poliitilised või sotsiaalsed süsteemid kas erinevad või ühesugused. Edasi peaks konverents eriti rõhutama koostöö viise, kus Ida-Lääne progress on reaalselt saavutatav. Siia kuuluvad Ida-Lääne kaubanduse suurendamine, tihedam ja kasulikum teaduse ja tehnoloogia vahendamine ning humaanse miljöö loomine. Selles mõttes peaks konverents minema kaugemale senistest kultuurialaste vahenduste viisidest Ida ja Lääne vahel. Ta peaks astuma erilisi samme, et soodustada inimeste, ideede ja informatsiooni vabamat liiklemist.

Üldist kokkuvõtet tehes ütles välisminister Rogers, et USA vaade Euroopa julgeolekukonverentsile piige mdünaamilline kui staatiline. USA seisab kindlasti vastu igale katsele kasutada konverentsi Euroopa poliitilise ja sotsiaalse jaotuse jäädvustamisesk. USA näeb konverentsis mitte praeguse jaotuse ratifitseerimist, vaid üht sammu pikal teel uude olukorda — olukorda, kus pinevuse põhjusi on vähem, kontaktid on suuremad ja manner taas on Euroopa, mitte kaks osa. On kuulda hääli, et USA tõmbuks tagasi Euroopa asjadest. Säärane tagasitõmbumine oleks rumal. See poleks meie liitlaste huvides. See poleks ka rahulikuma ja lahtisema Euroopa mandri huvides. Ja see poleks ka Ühendriikide permanentsetes huvides.

A.K.

Propagandaleht vestles Talvikuga

Kunstnik Hermann Talvikuile, kes autokoorma piltidega Rootsist Funnsdalist sõitis üle Leningradi Tallinna, kus Kadrioru lossis toimus tema näitus, pühendati ökup. Eesti ajakirjanduses palju tähelepanu. Mitte ainult "Kodumaas", kus asjast teatati ette ja teda intervjueeriti, vaid ka ametlikus kultuuriajalehes "Sirp ja Vasar", kus samüti ilmus intervjuu, kiitev arvustus, tööde näited ja kunstniku enda pildid koos abikaasa ja lastega näituse miljöös. Nagu märgiti, on Talvik kinkinud 25 teost Tallinna Kunstimuuseumile.

Intervjuus "Kodumaas", mis on pööratud paguluse poole, on kunstnik kõigepealt jutustanud isast, kes oli Tselluloosivabriku tööline ja kelle kodus Lasnamäel oli kõigest puudus, ainult paberist, mida anti vabrikust palgalisana, mitte.

Kuna Eestis olid kahekümnendate aastate lõpul niisugused näguripäevad, et sure või nälga, jutustab kunstnik, motiveerides, miks ta Soome läks ja seal raamatuköitjana leiba teenis — "Helsingis sai õppinud raamatuköitja head palka — peaaegu sama mis kodanlik uEesti minister".

Siis tuletab ta meelde päevi Pariisis, kus leivateenimiseks tuli tassida sütt, kärutada mööblit jne. Jutustades seal kohtamistest Grünbergi, Viiralti ja Pärsimäega, jutustab ta, et viimane pidas end vee peal vaid sugulaste toetusel, kuid:

"1940 aastal, pärast juuniipööret (hitlerlased olid siis juba Pariisi vallutanud, mina Tallinnas), võtnud ta end saatkonnas Nüükogude Liidu kodanikuna arvele. See oli temale uue elu algus, aga ühtlasi ka lõpp. Kui fashistid alustasid NSV Liidu vastu sõda, areteeriti Pärsimägi Pariisis kui 'vaenuliku riigi kodanik'. Sain sellest kuulda, kui mind ühel päeval Tallinnas ülekuulamisele kutsuti. Rääkisin Pärsimäest kui inimesest, kes kärbselegi liiga ei tee. Aga kõik oli asjatu. Varsti saabus ühest fashistide koonduslaagrist tende, et kunstnikku on koheldud nagu juuti."

Kunstnik on ütelnud, et ta maalib palju reisidel Prantsusmaale, Hispaaniasse, Kreekasse, Aagrikasse, Korsikale, Rodose saarele jne. Rootsi perekondadele on ta müünud ümarguselt 2 000 maali ja 400 kompositsiooni monotüüpias, mõnedes erakogudes on ligi 400 tööd. Ja lisab siis:

"Eestlasi on ostjate seas vaid üksikuid, täpsemalt öeldes — viisteist".

Vöörsil asuvate eesti kunstnike hulgast tõstab ta esile Haamerit. Jutuajamise lõpus ta ütleb:

"Olen juba ammu mõtteid mõlgutanud kunsti- ja kultuurisidemetest kodumaaga. Mul on hea meel, et minu ammune mõte nüüd teoks sai."

XX

Võib lisada, et kunstniku enda läänes sageli rõhutatud usulisest nägemuslikkusest ei märgitud ühtki sõna ei intervjuudes ega arvustustes, kuigi vastavad tööd esinesid. See ei sobinud selles miljöös. Intervjuu pagulusele määratud propagandalehele kuulub okupeeritud kodumaad külastavatele prominentidele rutiini juurde. See on propagandavõimudele ilmselt "suureks psühholoogiliseks võiduks".

K. Matson EMU uus esimees

Eesti laevadel töötavad meremehed, kes kõik kuuluvad Eesti Meremeeste Unioni liikmeskonda, valisid üldvalimistel, mis toimusid käesoleval aastal, omale uue esinduse — Nõukogu. Nõukogu viimasel koosolekul valis see korra kohaselt unionile uue juhatuse ja kinnitas ohvitseride ning meeskonnaliikmete sektsioonide juhatuste koosseisud. Unioni juhatusse, mille volitused kestavad neli aastat, valiti Karl Matson. Etienne Tilk, Gustav Jerem ja Aleksander Suurna. Peale nende kuulub põhikirja kohaselt oma ameti poolest juhatusse peasekretär Nikolaus Metslov.

Ametite jaotamisel juhatuses valiti unioni esimeheks kapten Karl Matson ja abiesimeesteks Aleksander Suurna ning Gustav Jerem.

sünd. 1922., alustas oma karjääri Eesti kaubalaevastikus laevapoisina ja on praegu kapteniks ühel moodsal Eesti mootorlaeval. Ta on lõpetanud merekooli Stockholmis ja osa võtnud elavalt Eesti Meremeeste Unioni tegevusest. Peale K. Matsoni on unioni nõukoguliikmete ja nende asemikkude hulgas terve hulk teisi laevajuhte ja vanemaid meremehi nagu kaptenid B. Albo, E. J. Lemberg, R. Mühlbach, L. Kiive j.t.

Juhtkonnaliikmete — laevaohvitseride — sektsiooni juhatus kinnitati, valimistulemusi arvesse võttes, koosseisus: K. Matson, J. Mets, B. Albo, A. Sula ja G. Jerem ning meeskonnaliikmete sektsioni juhatus — E. Tilk, O. Hindpere, A. Suurna, A. Karmaskson ja V. Ausmees.

Viinamõrv kodumaal

Tallinna parteiajaleht Rahva Hääl jutustab, et Maardus on Ehitusvalitsuse garaazhis Uno Nõmmepurjuspäi mõrvanud 73-aastase venelannast valvuri Natalia Denissova.

Nõmme oli töökaaslastega napsitanud ja siis tekkinud tal mõte traktoriga tuuri teha. Kuna ta juhtida ei osanud, sõitis ta vastu garaazhi seina. Kui vaht peale tuli ja lubas millitsa kutsuda, löi Nõmme selle pikali, haaras raudtoru ja virutas lagipähe ning lõpuks kägistas surnuks. Vedas siis laiba välja, valas kütteõliga üle ja pani põlema.

Ülemkohtu kriminaalasjade kolleegium karistas Uno Nõmmet "viiesitkümneaastase vabadusekaotusega range rezhiimiga paranduslikus töö koloonias".

● **Stockholmis sündis Urve ja Jaan Manitskile teine tütar.**

Türgi, USA ja moonid

WASHINGTON — Tehingus Türja USA vahel oopiumi sisaldavate moonide kasvatamise lõpetamiseks Türgis, on esile kerkinud tõsised lüngad. Türgi pidi lõpetama moonide kasvatamise eeloleval aastal ja USA lubas omalt poolt kompenseerida selle ärajäämise läbi tekkiva puudujäägi Türgi põllumajandustulus sissetulekus.

Tegelikult on aga Türgi valitsus 1971—72. a. hooajaks juba välja andnud 150.000 litsensi moonide kasvatamiseks — kaks korda rohkem kui 1970—71. a., millal saak osutus rekordiliseks. Türgi moonidest tuleb 70 protsenti maailma illegaalsest heroiinist ja kuna nüüd on nii suurel arvul kultiveerimislubasid välja antud, tähendab see, et viimase aasta saagist piisab heroiinivabrikutele toormaterjali veel pikemaks ajaks.

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansvarsuig.)
Arvi Moor

Toimetus ja tallitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00
—0, Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 147:-
Termin (4 kuud) ..... kr. 53:-
Kuu ..... kr. 15:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1971

Briti peaminister Edward Heath jäi võitjaks EEC küsimuses. Labourani Juht Wilson, kes peaministrina taotles pääsu EEC-sse oli nüüd sinna pääsemise vastu.

Inglismaa nüüd Euroopas "Kahtlus USA juhivõimeis"

LONDON (VES) — Inglise parlamendi hiljutine otsus Inglismaa astumiseks Euroopa Ühisturu liikmeks oli ajaloolise tähtsusega sündmus. Niivõrd suurt tähelepanu omistati sellele Euroopas, et Lääne-Saksamaa televisioon andis otseülekande Londonist ja 2 minutit pärast hääletustulemuse teatavaks tegemist kuulutas liidukantsler Willy Brandt rahvale: "See on Euroopa suurpäev". NATO peasekretär Joseph Luns ütles ajakirjanikele: "Tänа paistab kogu Euroopas päike" ja 82-aastane Jean Monnet, "Ühisturu isa", kes jälgis arutlust alamkojas parlamendi pealtvaatajaterõdult, kommenteeris: "Seda päeva olen maa odanud juba 25 aastat. Nüüd on saabunud Euroopa nooruse kord." Inglise kanali kaldal Doveris süütasid Inglise Euroopa-liikumise liikmed suure lõkketule signaliseerimaks Prantsusmaale, et Inglismaa on nüüd liitunud Euroopaga. Tule törje tuli kohale kutsuda.

Prantslased vastasid omapoolse suurlõkkega, mis süütati Calaisi lähedal ja president Georges Pompidou tervitas suurt sündmust entusiastlikult. Prantsusmaa üldiselt aga ei jaganud niivõrd seda vaimustust. Samal ajal kui teistes Euroopa Ühisturu riikides pühendati sellele tundide viisi TV saateaegu, vilksatas see üle prantslaste televiisoriekraanide ainult 30 sekundi vältel. Kõige suurem vaimustus oli Belgias, kus juba ammu sooviti Inglismaa koostööd.

Kui kolm aastat tagasi ehitati Brüsselisse Euroopa Ühisturu peakorteri hoone, ei püstitatud selle esile mitte kuus vaid seitse lipuvarrast — üks selleks ajaks, millal sinna heisatakse Inglise Union Jack.

Inglismaa oli otsustatud kakskümmend aastat kestnud heitlus nüüd kuuepäevalise debatiga alamkojas. Omapärane oli see, et 69 tööerakonna parlamendiliiget toetasid konservatiive, kuna samal ajal 39 konservatiivi hääletasid Ühisturu astumise vastu. Lõpptulemusena otsustas Inglismaa teatavasti häältevahekorraga 356-244 põhimõtteliselt liituda Euroopa Ühisturuga alates 1. jaanuarist 1973. a. See oli kõige muu kõrval isiklikuks triumfiks peaminister Edward Heathile, kes juba Macmillani valitsuse liikmena 1961. ja 1963. a. juhtis läbirääkimisi selles küsimuses, mis ei nihkunud paigast president de Gaulli vetode tõttu.

Tõerakonna parlamendiliikmed, kes hääletasid konservatiivide valitsuse ettepaneku poolt, leiavad end nüüd väga ohtlikust olukorrast. Oma parteis peetakse neid reeturiteks ja ka paljud valijad on vihased, sest suurem osa Inglise rahvast ei poolda Ühisturgu astumist. Viimase Louis Harrise uurimisankeedi põhjal suhtub sellesse pooldavalt vaid 30 protsenti inglastest, kuna 49 protsenti on vastu.

Paljud kardavad tööliste valgumist Euroopa riikidest Inglismaale, kus praegu on 3,9 protsenti töötahtelistest ilma teenistuseta — Inglise standardi kohaselt küllaltki kõrge suhe.

Koduperenaised jällegi on mures selle pärast, et Ühisturu kõrged tollid tõstavad toiduaineta hinda. Kalurid ei lepi sellega, et uue seaduse kohaselt avatakse Inglise püügikohad ka teiste Ühisturu liikmete traaleritele. Sellele tuleb lisada inglaste traditsiooniline umbusk Euroopa kontinendi vastu.

Parlemendi põhilisest otsusest hoolimata šeisvad Inglismaal veel ägedad võitlused ees enne kui Ühisturgu astumine praktiliselt teostub 14 kuu jooksul tulevad parlamendist läbi viia uuendused mis kohandavad Inglise seadused kooskõlla Euroopa Ühisturu omadega.

Opositsiooni juht Wilson on lubanud selle vastu visalt võidelda ja keegi ei või kindel olla, kas need tööerakondlased, kes nüüd valitsuse poolt hääletasid seda ka järgmises raudnis teevad. Teisalt aga võib Heath loota, et Ühisturu vastastrindlased ta oma parteis meelt muudavad ja sel teel aitavad lõplikku võitu kindlustada.

Inglismaad on Euroopa poole tõmmanud majanduslikud ja poliitilised realiteedid. Sellest ajast peale kui Prantsusmaa, Lääne-Saksamaa, Itaalia, Hollandi, Belgia ja Luksemburg kirjutasid 1957. a. alla Rooma lepingule, ei ole maailm olnud enam kuigi mugavaks paigaks riigile, kes ei kuulu ühtegi kaubandusblokki. Kunagi olid Inglismaal "eesõigustatud suhted" USA-ga, kuid see on juba ammu minevik ja ka Commonwealth ei ole osutunud kaubanduspartnerina tööstusliku Euroopa kontinendi aseaineks.

Viimase kümne aasta jooksul on kuue Euroopa Ühisturu liikmesriigi kogutoodang suurenenud 95 protsendi võrra, USA-1 61 protsendi võrra ja Inglismaal ainult 42 protsendi võrra.

Inflatsiooni kõrvale jättes on tööliste tõelised palgad Inglismaal, mis 1958. a. olid kõige kõrgemad Euroopas, nüüd madalamad kui kuskil mujal Euroopa Ühisturu piirkondades väljaarvatud Lõuna-Itaalia.

Euroopast eemale jäämise korral oleks see vahe kaldunud kindlasti edaspidi veelgi rohkem Inglismaa kahjuks.

Euroopa Ühisturu määrused näevad ette, et Inglismaa alandab oma kaitsetolle Euroopa Ühisturu riikide osas 20 protsendi võrra alates 1973. a. aprillist ja niisamapalju igal 1. jaanuaril kuni 1977. aastani, millal kaitsetollid täielikult kaotatakse. Euroopa riigid toimivad samasuguselt oma suhteliselt madalamate tollidega Inglismaa kaupade suhtes. Tulemuseks on see, et Inglise võrdlemisi flegmaatilised ä ärimehed peavad nüüd hakkama tõsiselt võistlema Itaalia külmutuskappide valmistajatega, Lääne-Saksamaa elektrivarustuse ja kemikaalide tööstustega ja Prantsusmaa autokummide vabritseerijatega. Seda aga kompenseerib Euroopa kontinendi turg oma avarate võimalustega ja arvamuseuurimise resultaadid näitavad, et umbes 95 protsenti Inglise firmadest tervitab seda võimalust.

Laiendatud Euroopa Ühisturu mõju ulatub ekvaatorist — endistel Inglise ja Prantsuse asumaadel Aafrikas on kaubanduslikud eriõigused — kuni peaaegu Põhjanabani välja kui eeldada, et ka Norra astub eelolevaI suvel Euroopa Ühisturgu koos Taani ja Iirimaaga.

Sel kümne riigi majanduslikul liidul oleks siis ühtekokku 258 miljonit elanikku ja aastase kogutoodangu väärtus praeguse taseme kohaselt 660 miljardit dollarit. (USA-1 on see praegu 1058 miljardit dollarit.)

Kulda on neil ühtekokku peaaegu kaks korda rohkem kui USA-1 oma Fort Knoxi varakambris. Maailmakaubandusest on praegu üks kolmandik nende kümne riigi käes, kuna USA-1 on see löik vaid 14 protsenti.

Järgmiseks sammuks oleks muidugi poliitiline ühtsus, kuid see seisab kindlasti veel kaugemas tulevikus. Praegu lasub pearõhk majandusseks-toril. Kanadale tähendab Inglismaa astumine Euroopa Ühisturgu kindlasti uusi majanduslikke raskusi, aga kuidas on lood USA-ga? Teise maailmasõja lõpust peale on USA kõigiti ergutanud Euroopa ühendamist ja seda printsiipi on toetanud kõik presidendid kaasaarvatud Nixon. Iroonilisena tundub aga asjaolu, et Washington näib nüüd saavutavat selle eesmärgi vastupidiste vahenditega võrreldes omaaegse Marshalli plaaniga — s.t. ühendavateks teguriteks on olnud kahtlused Euroopas USA juhivõimete osas poliitilisel ning militaarsel alal ja samuti pahameel USA majandusliku protektsionopoliitika pärast.

VENE LAEVASTIK SEAB END SISSE KARIIBI MERES

WASHINGTON (VES) — Venelasie erakordne aktiivsus Kuubal on äratanud nüüd ka ameeriklaste tähelepanu. Esindajatekoja liige D. Fascell (dem.), kes on Esindajatekoja Ameerika mandri küsimuste alamkomisjoni esimees, korraldas selle asjus juurdluse, et täpsemalt pilti saada, kui kaugele on venelased Kuubal ja Kariibi mere piirkonnas üldiselt sõjaliste ettevalmistustega jõudnud. Pentagoni eriteadlased andsid komisjonile võrdlemisi murettektiva pildi, nagu nähtub sellestki materjalist, mida avaldada lubati. Osa juurdlusmaterjale tunnistati ülimalt salajaseks.

Ülekuulamisel ilmnes, et Kariibi merel on N. Vene laevastik hakanud end juba päris koduselt sisse seadma. Mõned mereväelased on venelasi nimetanud sarkastiliselt Kariibi mere uuteks üürnikeks. Kuna venelased on praegu ka erakordselt aktiivsed, võivat nende laevu näha selles piirkonnas sagedamini kui USA laevu.

Tähelepanuäratava kiirusega asusid venelased septembris Cienfuegos lennuvälju ehitama. Samasuguse rutuga hakati selle läheduses ja ühel sealsel saarel allveelaevade baasi välja ehitama. Umbes samal ajal saabus Kariibi vetesse nõukogude flotill, mille koosseisu kuulusid muuhulgas missilitega varustatud hävitaja ja ristleja. Edasi on venelased toonud sinna allveelaevade varustuslaevu, mitmed nendest Balti merel asuvatest allveelaevade baasidest. Sellised varustuslaevad, ütlesid Pentagoni eriteadlased, annavad venelaste allveelaevadele avara tegevusvõimaluse siinsetes vtes.

Seekordne Kuuba piirkonna välisehitamine Moskva poolt viiakse läbi teistsuguse taktikaga, kui seda tehti Hrushtshovi päevil. Ähvarduste asemel tahavad nüüd venelased mõnede vaatlejate arvates ameeriklasi lahkusega uinutada. Nii saadeti Moskva võimude poolt USA-sse "Izvestija" toimetaja V. Matvejev, kes kinnitas tõsise näoga, et venelaste peaeesmärgiks olevat sõprus Ameerikaga. Tema sõndade järele N. Vene juhtkond tahtvat läbi viia ulatusliku rahuofensiivi, et ei jääks "külmast sõjast enam ainustki tõket" kahe suuriigi hea läbisaamise teele. Näib, et seesugust rahuteed soovib ka president Nixon — küsimata, miks venelased siis koondavad. Kariibi merele missilitega ristlejaid ja allveelaevu ning kibekiirelt ehitavad Kuubal uusi lennuvälju. Moskva kahpeiksusest annab näite muide ka oktoobripühade kõned. Kui valitsusvõimud tõotasid rahvale rohkem konsuumkaupu, kirjutas punaarmee häälekandja, et kogu nõukogude tööstuse primaadiks on ja jääb raskeTööstuse ehk teiste sõnadega relvatööstus.

VOX

Lin Piao püüdis põgeneda?

WASHINGTON (VES) — Mõnda aega kestnud teadetele võimuvõitlusest Pekingis näib nüüd saabunud olevat vastus — peale on jäänud peaminister Tshu En Lai, kuna tema ägedaim rivaal, endine sõjakangelane ja sõjaminister Lin Piao, kelle Mao Tse Tung paari aasta eest avalikult kuulutas oma troonipärijaks, on ilmselt poliitiliselt (ja võib olla koguni füüsiliselt) surnud.

Kogu poliitbüroost, kuhu kuulus 21 liiget, olevat praegu aktiivsed ainult veel 9. Ülejäänud on kadunud silmapiirilt.

Võimuvõitluse kulminatsioon oli olnud septembris, mil nelja päeva kestel kogu poliitbüroo oli silmapiirilt kadunud ja Tshou En-lai tähistas kõik kohtumised välismaalastega. Pärast seda jäid kadunuks mitmed Hiina sõjalised juhid, kaasa arvatud staabiülem Hsue-Yeu.

Hongkongi jõudnud teated jutustavad koguni Lin Piao dramaatilisest põgenemiskatsest.

Kui võimuvõitlus oli juba ühe poole kasuks otsustatud, oli Lin Piao koos oma naise, poja ja kahe kaaslasega kihutanud autos sõjaväe lennuväljale. Neid ootas seal lennuk, mis oli varustatud eriradariga madallendudeks. Pole teada, kuhu põgenikud tahtsid sõiduda, igal juhul nad pärale ei jõudnud. Venelaste teatel oli lennuki allatulistamise kohas nähtud 9 laipa, nendest üks naine.

Et Hiinas tõepoolest toimus võitlus võimu pärast, seda tõendab ka Puna-Hiina kompartei häälekandja, kus öeldakse raskeid sõnu nimetutele "reeturitele" ja "poliitilistele hulgaanidele". Mao väikest õpetussõnade kogumikku, mis punahiinlasele on nagu palveraamat, on nüüd asutud raamatukogudest ja kauplustest ära korjama, kuna selle eessõna kirjutas Lin Piao. Kui Albaania delegatsioon saabus Pekingi, nähti vastuvõtutseremooniatel, et Lin Piao positsiooni on pärinud Tshou En-lai. Võimujärjestuses kolmandaks oli Tshiang Tshing — Mao poliitiliselt aktiivne naine.

■ **VÄGISTAJA KÜÜSIST** pääses üks Kölni noor abielunaine trikiga. Kui kallaetungija oli ta selja tagant kinni haaranud ja ähvardanud teatavaks teinud, säilitas abielunaine külma vere ja küsis kallaletungijalt rahulikult, kui vana ta on. Kui kallaletungija jäi üllatunult vaikima, küsis abielunaine edasi, kas kallaletungija on abielus ja kui palju tal on lapsi. Kallaletugija pöördus järsku kanna pealt ringi ja jooksis minema.

● **USA-s ilmuva läti kultuuriajakirja "Treji Varti" (Kolm väravat: Eesti, Läti, Leedu) toimetajaks on eestlanna Ella Anderson, neiuna Vares, kes sündinud Sangastes. Tema tõlkimisel on läti keeles ilmunud B. Kangro "Sinine värav", S. Ekbaumi "Kontvööras" j.t. Käies hiljuti Torontos läti pressiballil ja kirjanduspäeval, oli tal Torontos kohtamisi Salme Ekbaumi, A. Viirlaidi ja H. Ojaga. Teda huvitas ka soomepoiste liikumine, millest tahab oma ajakirjas kirjutada.**

R. Jalakas TV-saates

Rud. Jalakas

Televisiooniprogrammis "Avameelselt öeldud", kus Ake Ortmark ja Frank Hirschfeldt püüdsid selgitada roofslaste suhtumist välismaalastesse ja esitasid küsimuse, kas rootslane on kartlik välismaalaste ees, oli üheks intervjueeritavaks ka eestlasest Handelsbanken direktor Rudolf Jalakas.

Kui temalt küsiti, kas ei ole rasket Rootsis olla "kahe rahvusega", siis vastas ta spontaanselt: "Rahvus ei ole nagu mingi ülikond, mida sa kannad ja siis lihtsalt paned ära. Inimene on seda, kelleks ta on sündinud. Sellena ta ka sureb".

Huvitav, ilus, püsiv ja oodatud

JÕULUKINK

on Juhan Aavik'u koostatud kultuurajalooline suurteos

EESTI MUUSIKA AJALUGU

Müügihind kr. 125:—

Saadaval:

Eesti Kultuuri Koondis, Wallingatan 32, I, 111 24 Stockholm

Kirjastus Välis Eesti, Tullportsgatan 174, 117 34 Stockholm

För. Estnisk Musikhistoria, Ljungvägen 8 A, 191 41 Sollentuna. Pgiro nr. 71 58 24-9.

Tartu ülikooli aastapäevalt. Juhataja, Eesti Teadusliku esimees prof. Evald Blumfeldt (vasakul) ja teadusliku ettekande pidaja, Türgist naasnud prof. Harald Perlitz (EPL-foto Lepper)

Tartu ülikooli aastapäev
Noorte esindaja polnud rahul vanade poliitikaga

Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli 52. aastapäeva aktus Stockholmis toimus traditsioonikohase pidulikkusega neljapäeval, 2. detsembril Handelshögskolani aulas Eesti Teaduslik Selts Rootsis ja Stockholmi Eesti Osakonna ühisel korraldusel.

ETSR-s esimees prof. Evald Blumfeldt meenutas lühikeses sõnavõtus aega ja olukordi, kui enam kui poolsajandit tagasi rajati eesti rahvuslik ülikool, samuti väärtuslikke tulemusi, mida Tartu ülikool vabariigi lühikese iseseisvuse perioodil võis esitada. Oma rahvusliku ülikooli aastapäeva peame märkima paguluses juba 25-dat korda.

Edasi meenutas prof. Blumfeldt, et tänavu möödub sada aastat "Eesti Kirjameeste Seltsi" asutamisest. "Töes ja õiguses tõuseme" on olnud eesti rahvusliku ülikooli deviisiks ja see jääb ka tuleviku aegadeks meie võistlusparooliks. Aktusest osavõtjad austasid vaikse leinaseisakuga Tartu ülikooli omaaegse muinasteaduse professori Birger Nermani mälestust, kes suri käesoleval aastal.

Tervitusi toojate vooru avas min. Heinrich Laretei, juhtides koosolijate tähelepanu muudatusele, mis viimase aastakümne jooksul on toime tulnud maailma avalikus arvamises poliitiliste põgenike ja emigrantide suhtes. Varem peeti loomulikuks, et uustulnukad pidid sulama asupaigamaa elutingimustesse jäägitult, unustama kultuurilise omapära ja rahvuslikud erinevused. Tänapäeval on hakatud hindama rahvusliku kultuuri omapära-väärtusi, mida uustulnukad kaasa toovad, nende arengut ja viljelemist on hakatud soodustama. Seda võib tähele panna Austraalias, USA-s ja Kanadas, samad tendentsid võitlevad eluõiguse eest ka Rootsis.

Stockholmi Eesti Osakonna nimel kõneles esimene kuraator Jaan Männik. Ta konstateeris, et eesti üliõpilasnooruse osatähtsus on kahetsusväärselt väike meie üldises võitluses. Puudub elav vaidlus, mis iseloomustab aktiivselt ühiskondlikust elust osavõtvat üliõpilaskonda teistes ühiskondades. Ta arvas põhjuseks olevat asjaolu, et eestlastel paguluses puudub oma rahvuslik ülikool.

Kõneleja ei olnud rahul ka "etableeritud" eesti vanema generatsiooni hoiakuga, kes oma poliitilise võitluse ühekülgselt on suunanud kommunismi vastu, jättes aga märkimata, kuidas seda võitlust noored ise peaksid.

Tervitus-sõnavõtu raames ei saanud köneleja loomulikult oma seisukohti lähemalt põhjendada. Kahjuks, sest kuulajaile meenus paratamatult see tulemusterikas töö, mida teostasid eesti soost üliõpilased eesti asja eest, õppides vene ja saksa ülikoolides. Aegadel enne Eesti Vabariigi rajamist, juba enne oma rahvusliku ülikooli olemasolu. Ka tänapäeval on eestisoost üliõpilasil eesti asja eest võitlemiseks avarad võimalused mitmesugustes eesti organisatsioonides ja ajakirjanduse veerud on avatud debatiks. Vsja ainult kaasa tulla, osutada huvi ja initsiatiivi, aktiivselt oma tõekspidamiste ja seisukohtade eest väljas olla. Nende eest võideldа. Ihu ja hingega.

Rootsi Eestlaste Esinduse tervitused vahendas Leo Karupää, rõhutades, et eestlaskond paguluses peab igal ajal ja igas seoses ise kandma kohustusi oma ühiskonna elamise ja edasiarendamise eest. Looma oma organisatsioonid, süvendama rahvusliku kultuuripärandi väärtuste levitamist. Keegi teine seda meie eest ei tee. Peame ise olema aktiivsed ja teotahtelised.

Tervitus-telegrammi olid saatnud Eesti Komitee, Eesti Rahvusfond, Eesti Rahvusnõukogu, Balti Instituut ja prof. Edgar Kant Lundist.

Muusikaliste vahepalade eest aktusel hoolitses Stockholmi Eesti Naiskoor Hilma Nerep-Mossini juhatusel. Koor laulis M. Härma "Ei saa mitte vaiki olla", E. Kappi "Neidiste laulu" ja E. Tubina vanapiiga lauludest "Oh minu ellad". Me aplodeerisime elavalt meeldiva ettekande eest.

Aastapäeva traditsioonilise teadusliku ettekande pidas prof. Harald Perlitz, kes teatavasti hiljuti pöördus Türgist tagasi Rootsi. Ta ettekande teemaks oli suures laastus anda ülevaade loodusteaduste arengukäigust möödunud 26 sajandi vältel. Inimlikust vaatenurgast väga pikk ajajärk, inimkonna üldises arengukäigus vaid imepisike murdosa.

Antiikajal, seitsmendal ja kuuendal sajandil enne meie ajaarvamist, oli Miletos kujunenud tähtsaks sadamalinnaks Egeuse mere kaldal Väike-Aasias. Siia jooksid kokku suured kaubateed, siin kohtasid inimesed selleaegse kultuurmaailma kõikidest ilmakaartest, siin jutustati vastastikku lugusid ja arvamusi sellest, kuidas maailma asjad käivad ja kuidas elu on korraldatud. Selles linnas on sündinud esimene kreeka filosoof Thales (640—546 e.k.), kes alustas teadmameeste lugude ja sõnumite kirja panemist ja süstematiseerimist. Need hõlmasid teadmisi mitmekesistelt aladelt: usk ja ühiskondlik korraldus, ajalugu, looduslood, samuti matemaatika, astronoomia, põllundus, metallurgia, arsiteadus jne.Elunähtustest jutustajad andsid oma muljed nähtust ja kuuldust edasi puhtsüdamlikus veendumuses, et nende tähelepanekud on õiged ja ausad. Ja kui nende bona fide, heas usus edasi antud tähelepanekud ei katnud alati ülksteist, siis seletati erinevusi sellega, et need pole põhjustatud inimestest, vaid jumalatest ja vaimudest, kes suvaliselt nähtusi moondavad, imesid sünnitavad. Thales tuli esimesena välja seisukohtadega, et looduses pole imesid. Kõik loomulikud nähtused kulgevad alati samalaadselt, täitsa sõltumata jumalate ja teiste suvadest. On ratsionaalne otsida ja leida loodusseadusi. Ja seda põhimõtet on sajandite vältel rakendanud ka järgnevad põlvkonnad teadusmehi.

Thalesi poolt algatatud teed käies toimub loodusseaduste leidmine järgmiselt: 1) Erijuhtumite kriitiline võrdlemine ühisjoonte leidmiseks. 2) Ühisjoonte postuleerimine nähtuse olulisteks tunnustuseks. 3) Sidepunktide otsimine oluliste tunnuste ja arvatavate põhjuste vahel. 4) Ainult olulisi tunnuseid omavat nähtust pidada tüübiliseks nähtuseks.

Lõpuks vaatles referent ka neid olulisi ja pakilisi probleeme, mille ees loodusteadlased seisvad tänapäeval, et kindlustada katastrofaalselt suureneva inimkonna eksistentsi.

Prof. Harald Perlitzi huvitavat ettekannet, kuulati pingsa tähelepanuga ja seda kviteeriti kestva kiiduavaldusega.

Järgnes 1971.aasta auhinnatööde võistlustulemuste avaldamine ja 1872. aasta auhinnatööde teemade väljakuulutamine. Ettekande tegi siin ETSR-s teaduslik sekretär fil.lic. Jakob Koit.

Võistlustööde tulemused kui ka 1972.a. võistlustööd on avaldatud meie lehes teisal.

Aktuse lõppsõnad lausus ETSR-s juhatuse liige metsateadlane Bernhard Tuiskvere, tänades aktuse külalisi, tervitajaid ja esinejaid. Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli 52. aastapäeva aktusele on kokku tulnud nii omaaegseid õppejõude ja kasvandikke, kui ka Rootsi ülikoolides ja mujal oma akadeemilise hariduse saanud kaasvõitlejaid ning seda taotlevaid noori üliõpilasi, vöis ta rahuldusega konstateerida. Aktus lõppes rahvushümni laulmisega.

ED. REINING

Kui eestlaste side USA-s katkes Eestiga

NEW YORK (VES) — Eesti maa le ja rahvale saatuslikul ajastul, kui II maailmasõja lahingud olid Ees tis käimas, tuli New Yorgis kokku Ülemaailmse Eesti Ühingu juhatu s, et arutada maailmapoliitilist seisukorda. Ühingu esimees Johannes E. Markus, Eesti Vabariigi saadik, ütles:

"Saksa-Vene söda laastab meie kodumaad. Tuhanded jäävad peavarjuta. Rahvaste ähvardab äärmine viletsus ja nälg, abi pole kusagilt loota..." Need laused, mille koosoleku protokolli võttis ühingu sekretär Walter Brunberg, panid aluse vaba maailma eestlaste ühele suuremale aktsioonile, mis ulatas Ühendriikidest ka teistesse maadesse ja mandritele: 12. augustil 1941 peetud Ülemaailmse Eesti Ühingu juhatuse koosolekul otsustati luua komitee eestlaste abistamiseks, võimaluse korral ka kodumaal.

Uus abistamisorganisatsioon nimetati "Eesti Abiandmise Komiteeks", missugune nimetus sama aasta 3. septembril peetud koosolekul muudeti "Eesti Abistamiskomiteeks". See nimetus on püsinud muutmatuit 30 aastat.

25. septembril 1941 loodi Eesti Abistamiskomiteele esimene juhatus koos seisus: esimees Salme Kaiv, aseesimehed Hardy Nurmsen ja O. Taos, kirjatoimetaja Isolde Elend, laekur kapten Pahlberg, varahoidja Lydia Greyman, liikmed pr. Liivo, hr. Nei, hr. Saar ja August Waldman.

SIDE KODUMAAGA KATKES

Kuna 1941. aastal ei olnud ette näha suurema hulga eestlaste põgenemist välismaale, seadis Eesti Abistamiskomitee oma peamiseks ülesandeks kodumaal asuvate eestlaste abistamise. Kaaludes sõjaoludes kujunenud olukorda, konstateeris EAK juhatus:

"Saksa-Vene sõja tõttu on ühendus Kodu-Eestiga katkestatud. Väliseestlased on mures omaste pärast, kes kodumaale jäid. Otseühenduse loomine Saksa okupatsiooni võimudega või nende poolt määratud eesti tsivilasutistega ei ole poliitilistel põhjustel soovitav."

Sellepärast otsustati pöörata mõnede Rootsis asuvate hästituntud eestlaste poole palvega, et nad Abistamiskomiteed aitaksid teadete kogumisel kodumaa eestlaste kohta.

Kodumaa teistkordne langemine N. Vene okupatsiooni alla ja eestlaste hulgaline põgenemine kodumaalt määras hiljem Eesti Abistamiskomitee tegevusele hoopis uued ülesanded.

x **ESIMESED 5000 DOLLARIT ROOTSI EESTLASTELE**

Eesti Abistamiskomitee esimene raha laekus osalt juhatusliikmeilt, osalt USA-s viibivate eesti laevade kapteneilt, üheksalt isikult kokku 1151 dollarit. Annetuste kogumise jatkamisel saadi noore organisatsiooni pangakontosse paigutada üle 6000 dollari.

Esimese abistamissumma saadeti Rootsi põgenenud eestlastele. Nimelt kanti 31. augustil 1944 telegraafiteel August Reile Rootsis üle 1000 dollarit, kuna New Yorgis oli Eesti Abistamiskomiteel teada August Rei kui juhtiv eestlane Stockholmis.

Järgnevalt saadeti Rootsi põgenenud eestlastele veel kaks korda rahalist toetust, kumbki kord 2000 dollarit, nii et eesti põgenikud Rootsis said New Yorgist Eesti Abistamiskomiteelt kogusummas 5000 dollarit.

USA-s olid esimesed Eesti Abistamiskomiteelt abi saajad n.n. viikingipaatidel saabunud põgenikud. Nendest saabusid 1945.a. alates "Erma" Norfolki Virgiinas, kapten Tandre grupp Miamisse Floridas, samuti Floridassse ka "Linda" ja "Edith" Põhja-Karoliinasse, millel saabujad interneeriti Ellis Islandil. Nende gruppide toetuseks andis Eesti Abistamiskomitee 1050 dollarit.

Euroopa mandril laialipillatud eestlastest abistati 1946.a. Itaalias asuvaid eestlasi, peamiselt aseõdedena rindelaatsarettidesse saadetud ja sealt Saksamaa kokkuvarisemise järele Itaaliasse põgenenud noori eesti naisi CARE pakkidega, milleks välja anti üle 700 dollari.

Samuti oli väiksem grupp eesti põgenikke hädas Prantsusmaal. Neid toetati samuti CARE-pakkide saatmisega, a 10 dollarit, milleks EAK välja andis 300 dollarit 1947.a.

1946.a. lõpuks oli Eesti Abistamiskomiteel selge, et abistamistöö raskuspunkt tuleb üle kanda Saksamaale.

Enam kui kolmesajale isikule Saksamaal saadeti CARE pakke. Nende väärtuslikkude, kuid odava hinnaga saadavate pakkide ostmiseks kulutas EAK 3970 dollarit.

Hiljem jatkas EAK Saksamaa eestlaste majanduslikku abistamist peamiselt Eestlaste Abistamisfondile Lääne-Saksamaal üle kantavate summadega, mille kõrval eriaktsioonidena toimub invalidide kodu ja laste suvilaagrite toetamine.

METSAKODU UUDISMAA
POSTIARVE 69 47 71 FALKÖPING
VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

1972 a. auhinnatööd

Tartu ülikooli aasstapäeva aktusel Stockholmi Handelshögskolas tegi Eesti Teaduslik Selts Rootsis teaduslik sekretär fil.lic. Jakob Koit teatavaks 1972 a. auhinnatööd ja auhinnad — kokku kuus teemat:

1. "Balti põgenikud ja nende organisatsioonid Rootsi avalikus arvamises 1940—1955". Eesti Rahvusfondi auhind kr 600:-.

2. "Eesti keele ja eesti rahvuslike ainete õpetuse korraldamine Rootsis 1944—1969". Eesti Abi Keskuse, Eesti Komitee ja Eesti Kultuuri Koondise ühine auhind kr 1500:-.

3. "Gustav II Adolfi läänistused Liivimaa kubermangus 1617—1632." Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis, EÜS "Põhjala" Rootsi Koondise ja EÜS "Veljesto" ühine auhind kr. 600:-.

4. "Lydia Koidula rahvuspoliitilised vaated". Eesti Naisiliiöpilaste Seltsi Rootsi Koondise ja Korp! Filiae Koondise Rootsis ühine auhind kr. 600:-.

5. "Põhijooni Eduard Ole loomingus". Eesti Üliõpilaste Seltsi Rootsi Koondiste, Aadu Liüsi ja Olaf Kibe ühine auhind kr. 200:-.

6. "Vähemusrahvuste probleem Rootsis". Rootsi Eestlaste Esinduse auhind kr. 600:-. Auhind määratakse kas sellel või mõnel teisel eestiainelisel teemal eesti üliõpilase poolt Rootsi ülikoolis kirjutatud proseminari- või seminaritöö eest.

Lähemad kirjutamistingimused avaldatakse eesti ajakirjanduses edaspidi.

Solzhenitsõn heliplaadil

Raadioprogrammis OBS! esitas rootsi publikule erakordset N. Liidust salaja väljatoodud materjali Aleksander Milits — nimelt heliplaati, millel Nobeli laureaat Aleksander Solzhenitsõn loeb oma pisinovelle.

Heliplaat on tehtud Possev-kirjastuse poolt Saksamaal Frankfurtis N. Liidust välja toodud helilindi järele.

Aleksander Milits on ekslilvene kirjastuse "Possevi" korrespondendiks ja esindajaks. Plaat on saadav ka Rootsis tema kaudu.

Göteborgi Algkooli Jõulupidu tulemas!

Jõulueelne elevus on siin ilmne. Siin — Göteborgi Eesti Algkoolis. Mittesugugi sellepärast, et õppeaasta esimene pool on lõppemas, et saabub pikem vahe- ning puhkuseaeg ja et saab teada õpingu tulemused. Ei — mitte sellepärast! Vaid seetõttu, et on tulemas jõulupidu. Just seetõttu!

Ja just jõulupeol, jõulupuu juures, on sobivaim moment näidata oma töö- ja õpingu tulemusi. Emakeele alal. Laulu alal. Esinemisoskuse, -julguse ja -osavuse alal. Teadagi, esinemine, paljudele esmakordne, peab ju hästi korda minema. Pealegi nii suure publiku ees, nagu see on olnud alati koolipidudel. Ja on kindlasti ka seekord.

Materjalid deklamatsioonideks on ammugi välja jagatud. On juba pähegi õpitud. Ja nüüd tuleb ettekannet korrata, aina korrata. Viimistella. Nagu laulegi. Ja näidendit. "Hakkab juba minema. Lähebki juba," ütleb koolijuhataja, kes tegeleb näidendi lavastamisega. Kes on ise ka näidendi autor. "Jõulud metsas".

Kahepildiline on see. Muinasjutuline. Osalt seotud ja osalt sidumata kõnes. Lauludega läbi põimitud. Ja kui hoolikalt on nad ametisi! Igaüks oma osaga. Esimene ja teine klass on saanud eri ülesande: jõuluevangeeliumi ütlemise. Nõnda on see alati olnud.

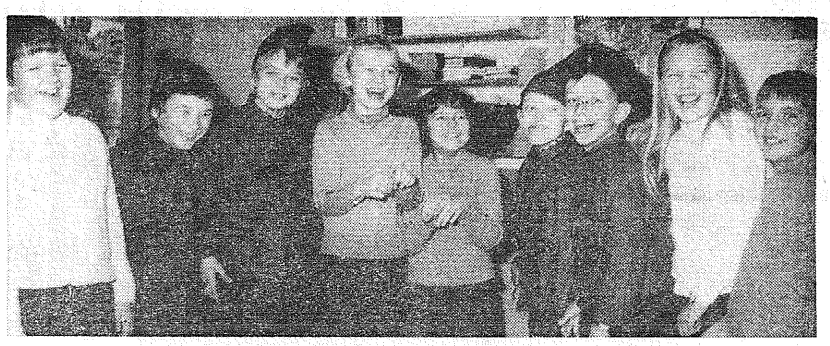
Ettekanne vastavas riietuses, küünaldega. Lihtne kuid südamlik toiming. Ehtne jõulude ja jõulumeeleolu sissejuhatus.

Ning pidu toimub, nagu juba varem meie leheski teatatud, pühapäeval, 19. detsembril Gamlestadeni Medborgarhusis. Algus kell 15. Jõulupalvuse peab õpetaja Jaan Rebane Karlstadist.

Jõuluvana jagab lastele kinkepakke. Mitte üksnes kooliõpilastele, vaid ka teistele lastele, kes eesti koolis ei käi või kes hakkavad seal alles käima. Nendele, s.t. lastele väljaspool kooli tuleb kinkepakid jõuluvanalt tellida.

Jõuluvana on omakorda kontaktis pr. Virve Lauritsaga (tel. 189472) ja hr. Jüri Hanseniga (tel 290154), samuti kooliõpetajatega — nende poole tuleb lastevanemail kinkepakkide korraldamiseks pöörduda. Paki hind 5 kr.

Lõpuks olgu kõigile neile, kes suvatsevad koolipidu väisata (külastada), üteldud, et peale muu on korraldatud ka isuergutav einelaud. Teretulemast!

Jõulueelne elevus Göteborgi Eesti Algkoolis. Pildil näidendi "Jõulud metsas" tegelasi. (Foto Kopler).

KODUTU LAPSE KÄEKÄIK

Emo Mei: Armas isa. Romaan. "Orto" kirjastus. Toronto, 1971.

Emo Mei esikromaani "Ingli saatus" (1960) lugemine oli meeldiv tutvumine uue kirjanikuga. Raamat näitab autori häid võimeid karakterikujunduses, sündmustiku loomises ja väljendusstiilis. Sama tunnustus jääb kehtima ka järgmise romaani "Vaba kui lind" (1964) kohta, kuigi balti-saksa laevakontori naisametniku seiklused ei ole inimlikult nii kaasakiskuvad kui hiiu tüdruku Ingli saatus. Mõlemad romaanid on tugevasti seotud aja- ja kohataustaga. "Ingli saatuse" tegevus toimub iseseisvuse ajal, haarates ka ecl- ja järelaega. Romaani "Vaba kui lind" tagapõhjaks on töökohtade saamise raskus haritlaste üleproduktsiooni tõttu (pealkiri on mõeldud irooniliselt) ja üksikasjaliselt kirjeldatud töökohamiljöö.

Romaani "Armas isa" ilmumise puhul võib rääkida autori toodangu püsimotiividest. Kõigis kolmes teoses on peategelaseks noor tüdruk, kes ühel või teisel põhjusel kasvab või leiab teise kodu vööraste inimeste juures. Nad kõik on varustatud tugeva vabadustungiga ja sooviga elu oma tahtmise järgi korraldada. Sarnasustele vaatamata jääb mulje, nagu oleks "Armas isa" kavatsetud vastandteoseks "Ingli saatusele". Ingli rahutus rabelemises on üks kindel joon: eneseohverdamine teiste tarbeks, truudus ja tegudes väljenduv tänu oma heategijaile. "Armsa isa" Ivette, vööra ukse taha pandud vallaslaps, pärastine lastekodu kasvandik ja rikka perekonna kasulaps Soomes, tuleb täiskasvanuks saades Eestisse oma vanemaid otsima ja hakkab oma võimalikelt isadelt raha välja pressima — hüvituseks ema kannatuste ja tema enese rikutud lapsepõlve eest (nii on siingi pealkiri irooniliselt mõeldud). Ingli südamliku kiindumuse asemel oma koduinimestesse ja kogu Hiiumaa rahvasse on siin kalk eemalseismine, ei kuhugi kuulumine, vastutustunde puudumine. Autor ei ole teose põhideed kuidagi rõhutanud, lugeja leiab selle niikuinii, veelgi selgemini siis, kui ta tunneb "Ingli saatust". Järeldustega Ivette iseloomu kujunemise põhjuste kohta ei või siiski liialdada, sest esile on toodud ka pärilikke jooni.

Juba romaanis "Vaba kui lind" on vahetu tegevus mõnevõrra pidurdatud selletõttu, et sündmustik esitatakse kirjadena. "Armsas isas" antakse see suuremalt osalt Ivette jutustusena, mis algab tema kõige varasema lapsepõlvega ja lõpeb Eestisse tulekuga. Jutustus on tihedasti täis kirjeldusi, sündmusi ning tegelasi eri miljöödest ja täidab peaaegu kolm neljandikku raamatu mahust. Kuna dialoog peaaegu puudub, mõjub pihtimus eredaist üksikkohtadest hoolimata üksluisena, seda enam, et see on raamatu lehekülgedele paigutatud liiga "ühes tükis", väheste uute lõikudega.

Helmi Eller

RAAMATURIIUL

ROMAAN VANAST EESTIST

Saksamaale asuma ja töötama jäänud koolimees dr. Leho Lumiste on eesti lugejaile kirjutanud seni neli raamatut, neist kaks kogu reisikirju, "Atlandi aknal" (1965) ja "Päikese kutsel" (1965), Eestit käsitleva raamatu "Kaunis Eesti" (1963) ja biograafilise jutustuse "Vargamäe Anton" (1968). Peale selle olnud kaasautoriks koolidele mõeldud kodumaaõpetuse raamatu koostamisel.

Hoopis arvukas on olnud tema ajakirjanduslik kaastöö kõigile välis-Eesti ajalehtedele.

Asja ilmus temalt uus raamat "Killad külas" ("Kultuuri" kirjastus), mida autor on täpsustanud mõistega "etnograafiline romaan".

Küsimusele, miks ta oma teose "Killad külas" nimetanud etnograafiliseks romaaniks, vastab L. Lumiste, et on teinud seda sellepärast, et selles leiab rõhutamist ja erilist esiletõstmist, meie etnograafia. See tähendab, et romaani sündmustik haarab kõik selle, mis meie rahval kord oli. Ühe eriala-raamatuna meie etnograafia leviks vähe, kuid ta esitamine sündmustiku voolus, võimaldab siiski igal lugejal pilguheitmisi meie nn. kaugele vanavarale. Ühtlasi on see meie "vanavara" ka kinnitus, et meid ei vorminud mitte teised kultuurirahvaks, vaid meie olime juba enne ristiusustamist kultuurirahvas. Sellekõrval rõhutab kirjanik, et etnograafia on olnud alati üks ta huvialasid, nii nüüdsete harrastuste osas kui ka varem ülikooli õppetöös.

"Killad külas" haarab just meie rahva vabaduse probleeme ja rahva alatist valmisolekut oma vabaduse kaitsmiseks, mis on rahvale olnud iseloomulik läbi sajandite raskuste.

Autor on saanud idee just sarnase teose kirjutamiseks ta erilisest huvist meie rahva mineviku vastu, sest minevik on ju see alusmüür, millele saame ehitada. Edasi ta leiab, et selline raamat on vajalikuks materjaliks meie noortele rahvuslike ainete õppimisel. Teos haarab ju osa meie võitlusest vabaduse eest, meie esivanemate elu-olu ja nende rahvuslik-kultuurilise pärandi kandumist järeltulevaile põlvedele.

Kuna nüüd on raamat saanud valmis, siis tuleks muidugi küsida, et mis on teoksil ja sellele ta vastabki, et on juba töötamas uue kallal, milleks on biograafiline teos Oskar Lutsust kui Alamuse Andresest. See on umbes samas laadis kui seda oli Tammsaaret käsitlev "Vargamäe Anton". Näib et Leho

Leho Lumiste

Lumistel on selliste teostega omamoodi missiioon, anda biograafilisi jutustusi neist, kes seni pole kusagil kirjanduslike monograafiate kaante vahele mahtunud.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Mängukooli jõulupidu

Laupäeval, 18. dets. kl. 11.30 toimub Eesti Majas, Drottninggatan 27, Eesti Mängukoolis käivate laste jõulupidu. Toredaid ja huvitavaid ettekandeid mudilastelt. Korraldajad loodavad laste ja lastevanemate rohkearvulist osavõttu, kuna jõuluvana jagab kingitusi kõikidele lastele ja koosviibimine toimub perekondlikus ringis kohvilauas.

Jõuluvana on tänulik, kui kingituspakkide soovijad ette teatavad tel. 031/11 59 00.

● President Richard Nixoni majanduslike nõuandjate komisjoni esimees Paul McCracken väitis, et valitsuse poolt tarvitusele võetud abinõudega on inflatsioon USA-s tegelikult pidurdatud ja et USA kogutoodangu tõus aasta kolmandal veerandil 1 biljoni ja 750 milj. dollari võrra tõendab raskustest ülesaamist.

Laiast Maailmast

● Mehhikos, Tixtla linnas avas üks politseinik hiljuti vanglaukse, et lasta üht vabastamisele kuuluvat vangi välja, kuid kohe järgnesid temale ka teised 27 vahialust, põgenedes mägedesse. Kui politseinik märkas, mis oli juhtunud, põgenes ta ka ise.

● Iisraeli farmer Avraham David on esitanud 5720 dollarilise kahjutasunõudmise Iisraeli valitsusele, kuna üks hirv käib söömas tema aedsalatit. Piirkonnakohus leidis, et nõudmine on õigustatud ja andis asjale käigu. Kohtunik ütles: "Kui seadus kaitseb metsloomi inimeste eest (jahipidamise keelu näol) ,siis peab riik kaitsema ka inimest kui metsloomad ta omandit kahjustavad".

● Bellinghamis, Washingtoni osariigis vahistati kaks Vancouveris elunevat hiinlast, kes püüdsid salaja USA-sse toimetada kolme Vancouveris laevalt ärahüpanud hiina meremeest. Politsei ütleb, et sellise illegaalse immigratsiooni korraldajaks on üks salajane organisatsioon ja selle liikmed on nüüd ametivõimudele teada. Iga mees on maksnud 700—1000 dollarit selle eest, et nad salaja USA-sse viiakse. Enamus nendest pärineb Puna-Hiinast.

● Üks 29-aastane kirikuõpetaja San Jose's, Californias ronis oma kirikuriku kellatorni, kaasas elektriga kõetav tekk ja televiisor. Ka kavatseb sinna jääda seniks kuni kogudusel liikmete arv kahekordistub. Praegu on koguduses 500 liiget.

Autotööstus pessimistlik

DETROIT — Detroidi autotööstused suhtuvad ettevaatlikult president Nixoni lubadusse, et tema uus majanduspoliitika loob juurde pool miljonit uut töökohta.

Autovabrikandid ei eelda oma valdkonnas tööturu märgatavat paranemist enne eelolevat kevadet. Ehkki autode müük edeneb praegu jõudsalt, müüakse varem valmistatud autosid ja produktsioon toimub ainult 75-80 protsendilise kapatsiteediga. Ainult silmapaistev nõudmine uute autode järele järgmisel kevadel võib oluliselt parandada tööturu olukorda. See oleks ühtlasi äärmiselt soodne Nixoni 1972. a. valimiskampaaniale.

Pagulased kes ei ole pagulased

BONN (EPL) — Lääne-Saksamaal asuvate poolakatega on nende kommunistlikul kodumaal omapärane vahekord — Varssavist tuleb õpperaamatuid ja isegi koolmeistreid Saksamaal tegutsevatele poolakate koolidele, mille õpilaste vanemad enamiks on varustatud Londoni-konventsiooni alusel välja antud põgenikepassidega-reisidokumentidega.

Saksamaalt käivad paljud poolakad nende dokumentidega ka oma raudkardina taga asuval kodumaal, kus põge ikupassi lüüakse tempel: "Selle omanik ei ole enam poliitiline põgenik". Kuna läänesaksa seisukoha järele poliitiline põgenik oma põgenemismaad külastades kaotab asüüli, siis on sagedased juhud, kus poolakad tagasi pöördunult teatavad, et nad on passi "kaotanud" (et varjata sinna löödud poola templit).

On esinenud juhtumeid, kus üksikud poola noormehed, kes Saksamaal asuvad põgenikena, on käinud Poolas sundaega teenimas ja koguni saanud reserv ohvitseri ettevalmistuse.

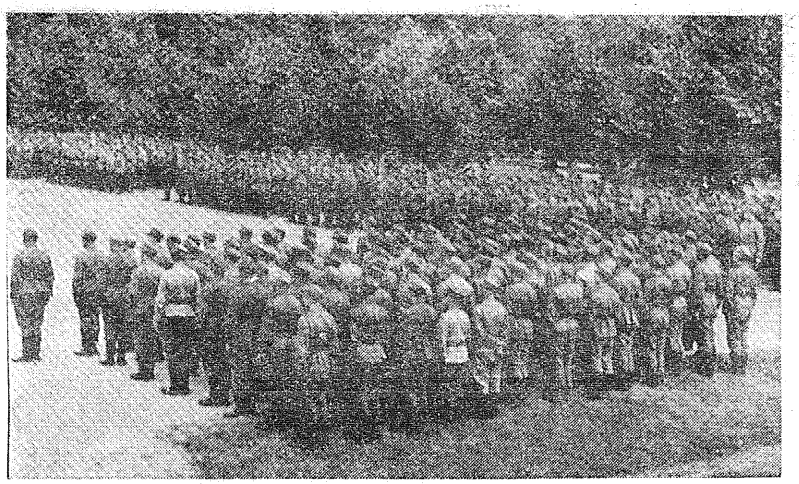
RAADIO SAATED eestlasile

AMEERIKA HÄÄLE eesti saated antakse iga päev kl. 16—16.30 ja 17.30—18 Rootsi aja järele lainepikkustel 13 m (21 740 kilohertsi), 19 m (15 235 ja 15 270 kh), 25 m (11 960 kh) ja 31 m (9 660 kh).

Lisaks kõigis saateis antavaile päevauudistele ja kommentaaridele päevaküsimuste kohta on eriteemade käsitlus eestikeelseis saateis järgmise rõhuasetusega: Pühapäeviti esimeses saates usulisi meditatsioone, kumbagis saates tänapäeva noore põlvkonna küsimusi, esmaspäeviti Ameerika olustikku, teisipäeviti välis-eesti kroonikat, kolmapäeviti reportaazhe — hõlmates kultuurikroonikat, neljapäeviti teaduse ja tehnika vaatlusi, reedeti majanduse ja inimeste elujärje küsimusi ja laupäeviti ülevaade nädala sündmusist ja kultuurikroonikat, hõlmates väliseestlasi.

EESTI VABADUSE HÄÄLE saated Madridi raadio kaudu toimuvad iga päev ja kuuldavad Rootsi aja järgi kl. 19 lühilainel 32 m. Saadet korratakse järgmisel päeval kl. 8 lühilainel 30,7 m ja teist korda kl. 13.30 lühilainel 30,7 m.

USULISED SAATED Trans World Radio kaudu igal pühapäeval, teisipäeval ja reedel kl. 18.30—18.45 lühilainel 31 m.

"Soomepoiste" rügement JR 200 ülesrivistatuna a. 1944.

SAADIK ja SOOMEPOISID
Talpak 'Diplomaadi kroonikast'

Karl Talpak, "soomepoiste" sõjaaegne vaimne juht ja juhtiv ohvitser soome armee eesti jalaväerügemendis JR 200, on lugenud end. E. V. Helsingi saadiku Aleksander Varma postuumselt ilmunud mälestusi ja leidnud, et asjad eesti üksusega ja selle loomisega ei olnud tegelikult ajalooliselt sellised, kui saadik neid kirjeldab oma mälestustes ja peab selle põhjuseks vastuolu üksuse algatajate ja saadiku vahel kirjeldatud ajajärgul. Ajaloolise tõe huvides annab EPL siinuures kapten Talpakule ruumi memuaaride kritiseerimiseks.

Lugesin Aleksander Varma "Diplomaadi kroonikat" juba kolm nädalat tagasi. "Eesti vabatahtlikud Soome armees" kirjeldamisel leidsin mitmeid lahkuminekuid sellest, kuidas mina olin asju kaasa elanud või näinud. Et autor ja vastuseandja ei ole enam elavate kirjas, seadis mind raske sisemise võitluse ette ja takistas algul sulge haaramast. Kuid küsimuses on ühe kuulsusrikka väeosa ja kahe juba varem manalasse läinud mehe au, siis on lõppeks ka minul õigus mulle aluseta heidetud süüdistuste vastu protesteerida, mille nimel nüüd, küll raske südamega, sõna võtan.

Olgu kohe algul öeldud, et A. Varma oli Soomes eesti oma rügemendi loomise mõtte vastu kohe esimesest päevast alates, mida ta ise ka mehiselt tunnistab (lhk. 198) ja püüdis selle teokssaamist takistada läkitustega teiste maade eesti saatkondadele, Soome ametivõimudele ja ka vabatahtlikkude hulka ning asja algatajate isikute atakeerimisega. Varma jõupingutustele vaatamata teostus siiski eesti oma rügemendi loomine kuigi tugeva hilinemisega ja suurte pingutustega ning närveldamisega asjaomastele algatajatele. Olgu jällegi kohe algul öeldud, et eesti rügemendi Soomes, JR 200, loomisel on kõige suuremad teened Harald Vellneril, Eestis "Vaba Maa" toimetajal, läbi ja läbi demokraatliku mõtlemisega mehel, kes protestiks vaikiva ajastu ajal lahkus Eestist Soome ning sai seal "Helsinkin Sanomat" peatoimetaja Erkki paremaks käeks ning ajalehe välisuudiste osakonna juhatajaks.

H. Vellner oli vähese jutuga, kuid äärmiselt kiire taibuga ja arukas inimene, kellest soomlased palju lugu pidasid ja kelle juures H. Vellner oma kõrgele ulatuvate tutvuste kaudu pääses meie sõjameeste organiseerimisasja kõrgele poole ette kandma. Harald Vellneri nimi peaks seisma JR 200 autahvlil.

KAS OLI "VÕIMUHAARAMISE" KAVA?

Eesti meeste koondamisel omaette rügementi (oma ohvitseride ja allohvitseride koolidega ning erirelvade ja partisanivõitluse koolitusega, et saada juhte tulevasele iseseisva Eesti armeele, mis oli meie nõudmiste alus) asemel leidis Varma, et mehi tuleb lugeda Soome armeesse kuuluvaiks ühel alusel teiste välismaalastest vabatahtlikega, koondades neid kompaniide kaupa Soome sõjaväe üksustesse. Tema põhjendus: "Sellise menetluse juures puudub sakslastel igasugune alus eesti vabatahtlikke siit enda käsutusse nõuda" (lhk. 199). Kuidas puudub? Kui soomlased tahtnuksid anda, siis annud nad nii ühel kui teisel juhul, mis iseenesest sel ajal oli täiesti absurdne mõte.

See rügement oli loodud Eesti Vabariigi õiguste taastamiseks. On sügavalt traagiline, et Varma selle suure mõtte sügavust ei mõistnud!

Varma üks relvadest rügemendi vastu võitlemisel oli kuulduste levitamine, nagu oleks meeste hulgas üks grupp kes kord Eestisse jõudmisel kavatseb poliitilist võimuhaaramist. Selline relv lööb, on igal ajal löönud ja lööb eriti valusalt veel nüüd 28 aastat hiljem, kui on vaja kusagilt poolt kaikaid kodaraisse pilduda soomepoiste käimasolevale ajaloolookirjutamisele ning tuleval suvel Kanadas kokkutulevale sõjameeste kongressi ja rahvuskongressi vahelisele üksmeelele. Ja ahvatleb teisigi tegema vale kokkuvõtteid ning vale järeldusi. Juba kõnelebki Esmo Ridala viimases "Teatajas" nr. 20 selle raamatu põhjal neist "võimu ülevõtmise juttudest" kui kindlast liikumisest, soolates sinna juurde "osal eesti ohvitseridest" ja ka mõnituse auväärt Harald Vellneri arvel, mida Varma nii otseselt kunagi ei ole julgenud välja ütelda.

Tõsi! Esmo Ridalal võis aluseks olla lhk. 206 äratoodud üks Evald Uustalu raportidest Varmale, kus Uustalu muuseas ütleb: "Meil on selleks puhuks siin juba valmis uus "Vabadussõjalaste liikumine" ja kui sellise olukorra tekkimist ei väldita, siis peab tulevikku küll murega vaatama." Kui dE. Uustalu eitab sellise raportdi saatmist. Ka ei ole ma kunagi kuulnud Uustalu suust sellist süüdistust.

Veel kõneldakse lhk. 199 mingist lähemalt määritlemata vabahtlikkude delegatsioonist Varma juurde, kes teatanud, "et nende seas olevat tekkinud rühm, kes endale eesmärgiks seadvat poliitilist võimuhaaramist jne., ning närveerivat sellega sealset õhkkonda. Saadikuna kirjutasin selle peale vabatahtlikele ülleskutse, millest olete saanud ärakirja juba varem." Keegi meeskonnas aga ei ole kuulnud sellest delegatsioonist (EHK oli mingi omameeste instrueerimise kokkutulek?) Ja selles Varma üleskutses ei ole sõnakestki mingist "võimuhaaramisest", vaid süüdistus kõlab: "On ette tulnud teie seas mannetuid ja meestele mittesobivaid intriigitsemisi ning "pugemisi", mis lõhuvad koostöö vaimu ning halvustavad eestlast-sõdurit oma soome kaasvõitlejate silmis."

Kui pääsesi n viiekuuliselt internеerimiselt (+ 35 päeva riigipolitsei üksikkongis enne seda, sakslastele väljaandmise hirmu all) oma meeste juurde, kõneldi mille kohe sellest Varma läkitusest, mis meeste hulgas suure arusaamatuse ja imestusega oli vastu võetud. Koos major Peikeri ja ratsumestari Pärliniga (kelledega mul oli lõpuni sõprus ja usalduslik koostöö, mida plajud järeljäänud kirjad tõendavad) võtsime selle Varma läkituse lähemale uurimisele ning tegime mitmeid oletusi. Keegi meist ei tulnud aga mõttele leida selle taga mingeid "võimu ülevõtjaid". Keegi meist ei kuulnud meeskonnas ei enne ega ka hiljem JR 200 ajal sellist hullu juttu — oleksime siis kohe sellest üksteist informeerinud.

SOOMEPOISID — EESTI RAHVA ELAV OSA

Üldse oli soomepoiste liikumine eesti rahva organismi üks elavaim osa. Soome sõjaväkke tulnud mehed olid kõik toredad poisid ja peaga mehed, pealegi täis rahvusliikku uhkust ja trotsi. Neil meestel oli igal suur tung anda oma kodumaale midagi väärtuslikku. Sellele noorusele võis hümne luua ka siis, kui mõni neist mõnikord juhtus üle korraaisa hüppama (sest lähemal uurimisel oli viimase põhjuseks ik ka ka vääriti olukord või mehe isiku haavamine). Neil meestel oli ka igal oma terve ja kindel arusaamine asjadest ning keegi ei tahnud oma küünalt vaka all hoida. Küll seal rindekorsude'caridel aja surnuklöömisel üht ja teist narritatigi, millest üks või teine kuuluttigi võis olla, kuid nii hullu juttu, et mõni korsu "mässumeeste" käes oleks, seda ma küll kuulnud ei ole.

Kuid ega palju ei puudu, lhk. 199 saan ka mina hiljem hoobi selle "kodutehtud relvaga": Mina olnud mitu päeva admiral Pitka pool (mõistan Varma muret selle üle) ja peale selle teatanud Pitka Varmale minu poolt võimu ülevõtmise kavatsusi. Imelik loogika. Kohe mitu päeva kulus Pitkal minu veenmiseks, et see plaan on üks seadusevastane asi. J. Pitka oli aus, otsekohene, sügava demokraatliku mõtlemisega, aga ka äge mees. Minu sellise jutu juures olcks ta mind jalamaid uksest välja visanud.

Internaarimiselt pääsemise järgi esimesel käigul Varma juurde, tegin ettepaneku, et Varma püüeks saada admiral Pitkale kohta ülemjuhataja staabi (Päämaja) juurde sidememeks Päämaja, vabatahtlikkude väcosa ja Varma vahel . Eelnenud kõnelusel Pitkaga oli Pitka selleks nõus. Ka oli Pitka majanduslik olukord väga halb. Varma oli sellele plaanile aga järsult vastu. Pea järgnes aga midagi tõsisemat.

Ühel päeval kutsus mind välja dr. V., kes siis kuulus Varma kitsamasse ringi ja näitas mulle tema poolt koostatud E. V. valitsuse nimekirja, kus seisis ka minu nimi. Soovitasin tal sellega söita "otse kuu peale", kuid ta käis sellega ikkagi mõned päevad Helsingis ringi, kuni seda nägi ka J. Pitka (Pitka nimi selles muidugi puudus). Pitka saatis mulle kibestunud kirja. Kõik minu seletused ei aidanud ja Pitka tõmbus minust eemale. Varsti pettus Pitka ka teisest poolest ning tõmbus vaikselt jälle tagasi oma üksindusse. Ilma sõpradeta ja üksijäämise kibedusest — nii võiks oletada — lasi ta lõpu eel end sakslaste poolt kodumaale tagasi viia, kus ta tõenäoliselt leidis kangelassurma eesti meeste ridades.

KUIDAS TOIMUS PÖGENEMINE SOOME

Eesti vabatahtlikkude osa on raamatus halvasti redigeeritud, kus sündmused ja faktid on sageli ajaliselt segi paisatud, raskendades sellega ülevaadet, kus lõppjärelduste tegemisel faktide kasinust asendavad rohked kuulujutud ja kus palju müstikat vastumängijate arvel. Tegelikult oli elu palju lihtsam ja sirgjoonelisem. Mind näiteks ei toodud Soome mitte H. Vellneri poolt ega Varma heatahtlikul nõusolekul, nagu seisab raamatus Varma aruandes Stockholmi. Oli n sunnitud põgenema ülepeakaela Tartust koolitöö keskelt (olin H. Treffneri gümnaasiumi inspektor) enese julgeoleku pärast. Minu ülelahe sõidutasu panid sõbrad kokku (eestosas dr. Koskeliga). Saatus ainult tahtis, et minu oma Soome minek tuli juba kaks nädalat peale selle kui sõna saksa mobilisatsioonide eest Soome põgenemiseks oli Tartust välja läinud, kõigepealt Tallinna "kalevlastele" (Sass Peepre käis Tartus seda sõna saamas). Ei olnud ka Soomes raamatus kõneldud õppekompaniid ees, oli vaid kaks paaditäit "kalevlasi", koos meie paadiga umbes 40 vaba meest kokku. Alles Soomes, olukordade kujunemisel, tekkisid väljavaated ja tegutsemise võimalused. Imelik jutt Eestist Soome toodavast 4 000 mehest, kuigi neid lõpuks peaaegu niipalju tuligi. Seda tulekut ei saadud aga massiliselt organiseerida, iga mees tuli omast kutsumusest ja oma kulu ning kirjadega.

JR 200 KODUMAALE PÖÖRDUMINE

Kergem on Varmaga vaielda seal, kus ta piirdub puhtalt faktide nimetamisega, näiteks lhk. 252 peatükis "Eesti vabatahtlike siirdumisest kodumaale". Ta kirjutab: "Augustikuu 2. päeval 1944 astusid minu poole sisse kpt. E. Kirotar ja kapt. K. Talpak... ja esitasid soovi, et mina Eesti Vabariigi saadikuna pöördusin Soome valitsuse poole palvega paigutada ümber Soomest Eestisse meie vabatahtlike rügement kodumaa kaitseks..." Ja järgmisel leheküljel: "Ära kuulanud hr. Kirotari ja Talpaku sooviavalduse, ma vastasin, et täidan nende soovi, kuid enne tahan ma saada nendelt konkreetselt sõnastatud tingimused..." Selle juures edasine asjade käik ja temale antud tingimused on raamatus korrektselt ära toodud.

Kuid väljendus: "...ma vastasin, et täidan nende soovi..." paneb kahtlema: vaat, kus suuremeelsus! ?

Kapten Karl Talpak sõjaajal JR 200 mundris.

Tõsi, samal lhk. 253 seisab üks teade 6. päeva varasema kuupäevaga, enne kui meie Kirotariga tema juures viibisime: "28. juulil 44 olin ma saatnud EVR-le järgmise sisug asalajase järelküsimise: "Kiire. EVR-le, ärakiri teadmiseks Stockholmi. Palun minule kohe teatada põhimõtteline seisukoht konkreetselt ja selgelt, kas EVR peab tarvilikuks vabatahtlike rügemendi ületoomist Eestisse ja millal..." Kelle ülesandel siis see järelpärimine Varma poolt sündis?

Tegelikult kutsus Varma ise meid telefoni teel 2. augustil oma juurde ja ise palus meid rügemendi kojumineku tingimusi välja kirjutada sellel alusel nagu neid rügemendis oli välja töötatud. Seda aitab tõendada veel edasi samal leheküljel leiduv teade: "Vastus tuli Rahvuskomitee kirjaga 2. augustil 1944: "Täitsa salajane. Peame vajalikuks rügemendi kiiret toomist. Samme astuda." Nii, et Varmal oli meie nõuandmist nüüd hädasti vaja.

Edasi jääb küsimus lahtiseks: kust sai Varma põhjuse 28. juulil telegrafeerida Eesti EVR-le rügemendi kojumineku asjus? Minu oletus on, et Varma sa selleks tõuke Soome valitsuse või Päämaja ringidest. Rahuläbirääkimised N. Liiduga olid lõpule jõudmas. Soomlased kartsid, et nad peavad eesti rügemendi välja andma N. Liidule, nagu nad seda hiljem olid sunnitud tegema "Höimupataljoniga" (ingerlased, idakarjalased j.t.). Eesti meeste oma soov pääseda võitlema kodumaale tuli nüüd soomlastele teretulnud väljapääsuna ja nad palusid selleks Varma abi. Sellejuures kõik au Varmale, kuid miks tal puudub julgus asja otse välja ütelda? Raamat on tal läbi vaadatud veel nii hilja kui a. 1968.

RÜGEMENDI LIPP EESTIST

Teine näide kus leidavad selged faktid raamatu vastu, on rügemendi lipu lugu. Lhk. 255 Varma kirjutab: "Rügemendile üleandmiseks olid Tartu daamid valmistanud rügemendi lipu. See toodi Eestist minu juurde, et ma selle rügemendile üle annaksin." Tegelikult toodi lipp Eestis Soome meie kulleriga. Kaaskiri oli järgmine: "Helsingi Eesti Seltsile. Palume see lipp, mille on valmistanud eesti ema, üle anda Soomes asuvale Eesti vabatahtlike üksusele. Loodame, et see lipp seob veel tugevamini kodumaalt eemal elavad ja võitlevad pojad oma kodumaaga. See lipp on ühtlasi käsukt ja kohustuseks meile kõikidele ja olgu püha meile lipu juhtlause: Eesti auks, tuleviku pandiks !Kõike head ja jällenägemist kodus! Jõudu võiduks! Tervitades Eesti Rahvuslik Iseseisvuse Liit." See saatekiri on Rootsis ja selle fotostaatkoopia Kanadas. Lipu üleandmiseks rügemendile sai luba küsitud Soome Marssalilt. Sellest kirjast ärakiri JR 200 ülemale. Mõlemad kirjad peaks leiduma Helsingis "Sotaarkistos". Lipp seisis Mannerheim iloa cotel minu kodus. Lasin temale valmistada eeskirjade kohase lipuvarda ning selle otsa kaunistuse. Kui kriitiline lõpp lähenes, viisin lipu rügemendi laevale mineku eelõhtul, s.o. 17. aug. saadik Varma juurde, kui kõige kindlamasse paika, kuni rügemendile üleandmiseks. Ei võinud ju teada, kuhu järgmisel tunnil ise satud.

KARL TALPAK

METSAKODU UUDISMAA
POSTIARVE 69 47 71 FALKÖPING
VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

"Praia Ultimo Paradiso"

Algarve pole mingi "algarv" vaid kirjeldamatu loodusilu

Portugali lõunapoolseima provintsi ning Atlandiranniku nime "Algarve" ei saa seletada etümoloogiliselt eesti "algarv'ust" (ühest suurem naturaalarv, mis jaguneb ainult ühe ja iseendaga), kuigi kiusatus selleks võib olla suur. Seevastu võiks toda Algarvet sisuliselt tõlgitseda kui jagamatut ja kirjeldamatut loodusilu.

Kuid 25. okt. Faro lennuväljal kaks tundi kestnud tugevas äikesevihmas maandudes oli õige vähe näha tollest loodusilust. Õnneks meile ning õnnetuseks kolme-neljakuulisest põuast kõrbenud loodusele löppes tolle äikesevihma raadius juba vaevalt 10 km kaugusel lennujaamast.

Meie reisisihiks oli uus suvituskompleks "Torralta", Algarve suuruselt teisest sadamalinnast Portimao (mitte Mao port vaid ikkagi Portugali port!) 7-8 km otse läände. Kehva ja väikese portugali külakese Alvori liivanõmmele on viimase paari aasta vältel püstitatud 5-6 keskmise kõrgusega (11-korruselised) elamutehotelli koos juurdekuuluvate restorani, ööklubi, "supermarketiga" (keskmise kioski suurune) ja ujumisbasseiniga.

Siitpeale on toda rannaosa hakatud nimetama "Praia do Alvor". Meie üheksandalt korruselt oli vaade Atlandi paarikilomeetripikkusele liivarannale paremal koos Lagose tuledesäraga üle 6-7 km lahesopi, vasakul aga algasid 400-500 meetri kaugusel kaljud vees koos koobaste, käikude ja "praiakeste" labürindiga, mille uurimine tuli jätta järgmiseks päevaks.

Avapäeval piirdusime vaid kellaviie supelusega lähimal liivarannal. Kuid esimene üllatus: kuidagi ei tahtnud Atlandi voogudest välja tulla, kuna need olid soojemad kui pärastlõunane õhk — nagu näitasid täpsed andmed vastaval tahvlil oli veesoojus 23 kraadi, õhusoojus aga vaid 21 kraadi.

Järgmise päeva keskhommikul siirdusime esimesina rannakaljudesse, mis algasid kohe pärast luksushotelli "Alvor Praia". Olime otsustanud "mereteed pidi" jõuda naaberkuurorti, nooblisse "Praia da Rochasse" (maanteed pidi 7-8 km., otseteed pidi veepiiril aga vaevalt 4 km.), kuid jõudsime selle asemel vaid oma elu unelmate supelrannale, mille samas ristisime "Praia da Ultimo Paradisoks". Tee selleni oli pikk ja keeruline, kõrgvee korral koguni raske.

Kõigepealt tuli kõhuni vees sumada ümber terava kaljunurga, kõvema lainetuse korral vastuvirutamise hädaohus olles või siis läbi pugeda kohati väga kitsast, teravate kidadega koobaskäigust, mis tüsedama kehakuju puhul osutus võimatuks.

Siis avanes silmadele esimene "salajasist tasku-supelrandadest", vaid kitsa umbes 50 m mereavaga. Midagi kutsus nagu edasi, aga liivakaljude vahel tuli õiget rada valida, mis viis ühele primitiivsele seljakut ületavale kaljutrepile — siis saabus "taskupraia" nr. 2, hoopis avaram ning keskus tollele süsteemile, mida kutsuti "Kolme öe-venna supelrannaks" (Praia dos tres Irmaos).

Kuid "Paradiisi-rannale" tuli pugeda sügavalt kummargil läbi veelgi ühe koobaskäigu, ning silmale seepeale avanes pilt, mis huultele manas piibli-üteluse: "Siin on hää olla — siia ehitame oma majad"! — s.o. võtame asendid sisse paariskolmeks tunniks.

Samad mõtted olid ilmselt ka kahel Florida-miljonäri tütrel, kes veidi hiljem siginesid mu paremale käele ning Rootsi kunagise Mehhiko kaubandusnõuniku abikaasal koos soomlannast sõbratariga, Acapulco-suvitajail, rääkimata ühest kongus ninaga taani aadlimehest, kes nende ridade kirjutaja "kuninga-sarnase" välimuse tõttu end hoidis veidi tagaplaanile.

Siia "Paradiisi-praiale" tulime ikka ja jälle tagasi ka järgnevail päevadel, hoolimata töusvaist ligipääsuraskusist kõrgvee ja suureneva Atlandilainetuse tõttu. Sest see siin oli midagi ennenähtamatut: umbes 125 m mereava, "isuäratavate" kaljurahnudega mõlemal pool kaugemal vees, alabasterpõhi, siidpehme liivajoon veepiirist kaugemal, külmade tuulte vastu kõikidest külgedest kaitstud kõrgete maakaljudega; milles leidusid sügavad, pimedad kuid haisuvabad koobaskäigud.

Kuid põnevaim ja kauneim hädaohte otsijaile oli meretee jätkamise võimalus siit mondäänse ja liigavatud Praia da Rocha suunas: kitsas; 30 m-line koobaskäik viis "rahutuse veealustele kaljudele", nugateravate põhjakividega ning eriliste keerislainetega, mis riskijat võisid virutada siia või sinna poole terasvusile.

Olin kolmas julge, kes seda "põgukatelt" püüdis ujudes ületada, kuid tuli poolelt teel tagasi pöörduda, kuna üks uljas prantsuse ujuja kohtumisel vibutas oma verise, kalju vastu purustatud jalaga ning manitses riskimast.

Kuid kämblalaiust maateed pidi kaljutippudel jõudsin selgusele tolle "nõiakatla" taguste kaljusakkide saladuse-varjamise üle: oli vaid ca. 35—40 m pikkune "ilusate ilmade praia", keskmistes sügistormides täiesti vee all olev.

Ent liig palju vahest on olnud juttu "paradiisi-praiast" — ainsast charterreisidega saavutatavast kohtadest, kuhu ikka ja alati taheks tulla tagasi. Muide, tuntuimal ja mondäänseimal Algarve supelrannal "Praia da Rocha" valitseb inglise hegemoonia.

Üks keskmisis aastais inglanna, Mrs Dorothy Boulter omab sääl keskse, kõrgesse rannakaljusse öönestatud restoran-öömaja odavate "poissmehetubadega". Meid kostitati tasuta inglise tee ja küpsistega tolle "The Penguini" rõdul, kuna perenaisele altasin paar rasket whiskykasti kelderisse toimetada.

Viiendal päeval sai veidi villand isegi "paradiisi-praial" olesklemisest ning tegime pärastlõunal kaasa ühe rahvusvahelise väljasõidu Euroopa edalapoolseimasse punktidesse Sagresisse ning Cabo de S. Vicentesse.

Esimeses kohas oli Portugali prints Henrique Meresõitja (1394—1460), Algarve kuberner, asutanud esimese merekooli maailma ajaloos, kus olid navigatsiooni õppinud kõik tähtsamad hilisemad maade ja kontinentide-avastajad, teiste hulgas Chr. Columbus.

Sagresist toimus 15./16. sajandeil ka esmakordselt Protugali ekspansioon Loode- ja Lääne-Aafrikasse.

Tagasiteel peatusime ühes suuremas kalasadamas, kus meie sädeleva hainguste portselaninukuna täiusliku giidi, Lissaboni naisüliõpilase kaudu selgitasin, et vaesed ja riikliku hoolitsuseta portugali kalurid (samuti kui seni ka talupidajad) keskmiselt saavad 20-kiloste paremat-sorti kalakastide eest turul või restoranidelt vaid ca. 14—15. Rkr. Restoranides on kalatoitude hinnad muidugi vähemalt 8—10-kordsed.

Lõppeks, oli elamuseks ka meie kuuenda-päeva väljasõit tervet Lääne-Algarve rannikut külmade tuulte vastu kaitsvasse Monchique-mägestikku, kuigi selle kõrgeimat tippu 902 m. kõrgust Foiat ei tasunud töusta udu tõttu halva nähtavuse tõttu. Aga selle jalamil, Caldas de Monchiques oli võimalik tasuta maitsta Portugali vähereklaamitud, samanimelist tervendavat ja "noorendavat" kuuma mineraalvett.

Hospital samas seedimis- ja nahahaiguste arstimiseks oli hooaja (ja huvi-) puudumise tõttu parajasti suletud, selle asemel sai aga osta pudeli võrdlematut. Monchique mesiliköörі vaid ca. 20 prots.

Muidugi sai külastatud ka poolel teel Portimao ja Monchique-mägestiku asuvat araablaste halduskeskust Algarves tervelt viie sajandi vältel-Silvesi ("Xilb"), selle vägeva ja suuredimensioonilise ning hästisäilinud "Castelloga", millest viimsed "moorid" alistumisel olevat põgenenud salakäike pidi, ning mille vesivarustus-süsteem, akvadukt on veel tänapäevani tarvitusel.

Sellisel määral seisis omaaegne araabia kultuur läänemaisest kõrgemal. Kuigi siin Silvesis puudus veel maailma esimene keskküte kuumavee-torustiku näol nagu see leidus näit. Alhambras, Granadas jm. araablaste riikide- ja haduskeskusis. Tänapäeval on too Silves vaid suhteliselt vaene põllumajanduslik keskus.

Portugallaste külalislahkust ja südameheadust oli võimalik tundma õppida meie "Torraltast" ca. 8 km kaugusel asuvas Portimaos,ä kus bussi ootamisel lähin majaomanik pikemata koos naise ja lastega välja hüppas ning meid oma ruumikas autos koju söidutas. Tasuks tahtis saada vaid üht "lumist tervitust" Rootsist. Nägemiseni kuum, häätahtlikult-impulssiivne, naeratlevalt sõjaraskusi kandev Portugal!

AR.

● Floridas Pensacola lennujaamas arreteeriti lennuväebaasi allohvitser Walter Perkins, kes tahis salajasi dokumente kaasa võttes lennata Mexico Citysse kohtama N. Vene saatkonna luureagentidega, et neile dokumente üle anda.

ERF Göteborgi-osakonna veerandsajandi juubelilt. Osakonna esimees Gerhard Peet annab üle teenetemärki pr. Maria Otsale. Keskel osak. laekur Evald Soomägi. (Foto Kopler).

"Tantsijatar Egiptusest" tuli Riiast

Baltisaksa aastaraamatus 1972 avaldatakse Herbert Peterseni sulest mälestuskirjutiselе omaaegsele tantsijatarile Sent M'ahesa, kes egituse tantse esitas ka omal ajal Eesti lavadel ning tuntud oli kogu maailmas. Sent M'ahesa, nagu selgub, suri 87 a. vanuses Stockholmis ja ta oli viimati, enne pensioneerimist arhiivitööl Drottningholmi teatrimuuseumis.

Tema õige nimi oli Elsa Carlberg, rahvuselt baltisakslane ja pärit Riiast kus ta isa oli tsaari ajal linnasekretär.

Sent M'ahesa, kelle tantsukunsti ülistati omal ajal tema erakordsuse pärast, ei olnud kunagi Egiptuses käinud ega ka tantsu õppinud. Ta kujunes suureks oskusega vana-egituse väljendusvorme usutavalt kasutada. Oma tantse lõi ta peegli ees vana Egiptuse ajaloo alusel ja tundes põhjalikult anatoomilisi võimalusi.

ERF-i Gbg osak. juubel

ERF-i Göteborgi osakond tähistas oma 25 a. tegevusjuubelit Eesli Majas. Osakonna esimees Gerhard Peet andis ülevaate osakonna organiseerimisest kuni juubelipäevani, lugedes muuhulgas ette Stockholmi peakorterisse saadetud ajaloolise ülekutse.

Juhatuse ettepanekul jagati välja 12 kuld-, 6 hõbe- ja 18 raudmärki liikmeskonda kuuluvaile isikuile. Noortega tegelevate orgide nimel tõi tervituse ELA poolt A. Parlo, EKK poolt E. Ojaste ja EDU Lääne-Rootsi osakonnalt J. Soomägi. Mälestati vaise leinaseisakuga surma läbi lahkunud liikmeid, Kaarel Aidlat ja Jakob Aljast.

Koosviibimine toimus kohvilauas, mille olid korraldanud Erika Kaing ja Salme Randsalu.

HUUMOR

/ Heinrich palgatakse firma poolt automaatidest raha kasseerima. Talle antakse võtmed — ja sellest peale jääb Heinrich kadunuks. Paar nädalat hiljem kohtab firma direktor Heinrichi ühes baaris ja ütleb:

"Kus teie olete olnud kogu aja? Ja kahel nädalal pole te isegi palga järele tulnud."

Heinrich teeb suured silmad: "Mis, kas ma saan siis veel palka ka?!"

*

Arizonas oli käimas filmimistööd. Vana indiaanlane, kes seda nalja pealt vaatab, ütleb filmilavastajale: "Homme teie ei ssa filmida, homme sajab vihma."

Töepoolest, järgmisel päeval sajabki nagu oavarrest. Filmilavastaja läheb indiaanlase juurde ja palkab ta ilmaennustajaks palgaga 100 dollarit päevas. Indiaanlane käib iga päev ilma kuulutamas, kuid ühel päeval jääb tööle tulemata. Lavastaja laseb end sõidutada indiaanlase juurde ja küsib, miks ta enam tööle ie tulnud.

"Ei saa enam ennustada," vastab indiaanlane. "Raadio läks katki."

*

Neiu ärritatult: "Selle asemel, et sa isaga kaarte mängid, võiksid mulle natukene tähelepanu pöörata."

Noormees: "Ma tahaksin ka ise seda teha, kuid siis me ei saaks pulmadeks vajalikku raha kokku."

*

Mees naisele:

"Millega sa jälle rahul ei ole? Sul on ju kaks kübarat selle kostüümi juurde."

"Sa eksid. Mul on ainult üks kostüüm nende kahe kübara juurde."

Leinateateid

Melbourne'is suri 28. okt. Peeter Sagor, sünd. 24. nov .1882 Saaremaal.

Adelaide'is suri 22. okt. Salme Tann, sünd. 19. juunil 1906 Amblas.

Melbourne'is suri 7. nov Arthur Pank, sünd. 2. dets. 1895 Luunjas.

Melbourne'is suri 7. nov Amalie Dunstane, n-na Sommer, sünd. 29. märtsil 1897 Vahastus.

Sydney ligidal Bilpinis suri 17. nov. Roland Sarv, sünd. 7. jaan 1914 Hummulis.

Tehke oma sugulastele ja sõpradele, kel veel puudub eesti ajaleht

JÕULUKINGITUS

tiheda kontakti näol eestlusega, mida võimaldab

EESTI PÄEVALEHT

Kinkekaarti Eesti Päevalehele saab talituselt: Box 667, 101 29, Stockholm 1 või helistades telefonil 08/21 84 46.

Eesti rahvariiete ja käsitööde näitus

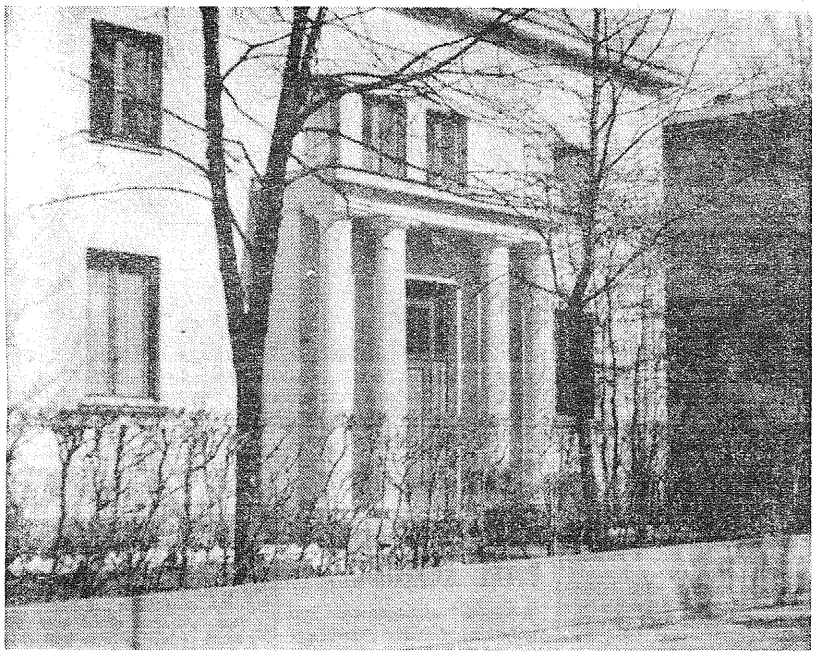
Jõulumüük: Käsitööd, raamatud, helilaadid, jõulukaardid

kalender — suures valikus.

VÄLIS-EESTI EMP

Tullportsgatan 174, T-jaam Hornstull (Bergsund)

Tel. 08/84 09 55, postiaadress: Box 2171, 103 14 Stockholm

Omaaegne E. V. saalkond Helsingis, mis nüüd on venelaste kasutada.

Põllumajandusliidu kongress

Euroopa Põllumajandusliidu (CEA) aastakongress toimus tänava Kanaaria saartel Teneriffa pealinnas Santa Cruzis. 830 delegaadi hulgas olid ka CEAtäisõigusliku liikme Eesti Põlluma jandusliidu esindajad agr. Tõnis Kint ja dr. agr. Helmut Kolk abikaasadega.

Eesti esindajad võtsid peale üldkoosolekute ja ringsõitude peamiselt osa I ja II komisjoni tööst, kus toimus peamiselt agraarpoliitilste kui ka mehhaniseerimise küsimuste aru tamine.

VEPLiidu esindajad rõhutasid eriti fakti, et idas maksev kollektiiv ja riiklik suurmajapidamine pole oma effektiivsuses võrreldav, vaatamata mehhaniseerimise hüvedele, eraettevõtlikkusega põllumajanduses. Et kol lektiivsete ja riiklike suurmajapidamiste effektiivsust tõsta, on vajalikud reformid erainitsiatiivi avardumiseks nendes suurmajapidamistes Arvulised näited selle väite tõendamiseks esitati Eesti statistikast.

Balti maade ja Eesti küsimuste tutvustamiseks oli VEPLiidu esindajatel kaasas ingliskeelne voldik 600 eks mida eduga levitati CEA liikmete hulgas

● Saksamaal Schwetzingenis tähistas 60 a. sünnipäeva Arvid Pulk, pärit Võrumaalt. Ta on teeninud piirivalves ja politseis kodumaal. Võttis osa viimasest maailmasõjast.

Näljastreik Inimõiguste päeval 10. dets.

N. Liidus asuvate juutide inimõiguste eest võitlev organisatsioon Tel-Avivis MAOZ on apelleerinud kõigi eksiilorganisatsioonide ja teiste humanitaarsete organisatsioonide poole maailmas teostada näljastreigid ja demonstratsioonid Inimõiguste Päeval, 10. dets. 1971.

Aktsiooniga tahetakse uut tähelepanu pöörata tuhandetele vangistatuile ja "vaimuhaiglatesse" suletud süüdlutele vähemusrahvuste esindajaile N. Liidus, samuti vangistatud kirjanikele, kultuuritegelastele, protestijaile ja Moskva poolt tagakiusatud ja jäiitatud vabadusvõitlejatele ja poliitilistele vangidele. Nende isikute hulgas, kelle saatust ja olukorda sel päeval eriti tahetakse esile tõsta, on ms. Vladimir Bukovski, Y. Galanskov, P. Grigoreknko, lätlane V. Kalnins, leedulane Kudirka, ukrainlane V. Moroz, juut V. Feinberg ja rida teisi, ka eestlase. Demonstratsioonid toimuksid samaaegselt Iisraelis, paljudes riikides Euroopas, USA-s, Kanadas ja teistelgi kontinentidel. Võimalused aktsiooniga liitumiseks ka Rootsis on praegu selgitamisel. Teatavasti on 10. dets. Rootsis Nobeli-päev.

● New Jerseys abiellus Toivo Tammerk Constance Fleckiga.

Lätlased nõupäevil

Stockholmis toimus 28.—29. oktoobrini läti ülemaailmse keskorganisatsiooni Euroopa esindajate kokkutulek. Kohale oli saabunud 20 esindajat mitmetest maadest, nede hulgas d.r Schilde Saksamaalt, saadik Meieroviz USA-st, saatkonnanõunik Reinhard Londonist jne.

Konverentsi peapunktiks oli taktika määramine enne oodatavaid suurpoliitilisi läbiäärkimisi N. Liidu ja lääne esindajate vahel. Läti Euroopa regiooni ,õukogu esimeheks valiti saatkonnanõunik Reinhard Londonist, kes edaspidi tihedat kontakti peab läti diplomaatiliste esindajatega ja organisatsioonidga Euoroopas kõigi vajalike eeltööde osas. Ta külastas Stockholmis viibides ka Balti Komiteed, kus toimus nõupidamine edaspidise töö koordineerimiseks ja ühiste aktsioonide teostamiseks.

Nende eeltööde raamidesse kuulub ka rea publikatsioonide kirjastamine ja eeltööd ühisteks memorandumiteks ja dokumentatsiooni esitamiseks. Läti Rahvusfondi kirjastusel ilmub lähemal ajal A. Landsmanise ingliskeelne ülevaade rahvastikuprobleemide arengust balti riikides.

L.Leesment Östersundis

ÖSTERSUND (EPL) — Jämtlandi Võimlemisliidu Lingi-nädalal Östersundis esinesid külalistena ka Leida Leesmenti Malmö-tüdrukud. Östersundi "Länstidningen" konstateeris: "Nad on fenomenaalsed, imetlusväärsed — graatsia ja rütm ning võimekus moodustavad siin ühiku, mis kannab grupi juhi Leida Leesmenti üliast märki".

Östersunds-Posten märkis: "Programm, mida Malmö-tüdrukud esitasid, kuulub parimate hulka, mida üldse võimlemises võib näha."

Samal reisil toimus Lingi-päev, kus Leida Leesmentil samuti oli esinemine. Ka seal oli rühmal erakordne menu.

● Torontos tähistas 60-a. sünnipäeva advokaat ja Eesti Rahvuslaste Kogu aktiivseid toetajat Mart Tarum.

ETTEVÕTJAD SOOME-MATKAL

Eesti ettevõtjad Rootsis teostasid õnnestunud "ristlusreisi" Stockholmist Helsingisse. Matk toimus reisilaeval "Svea Jarl". Sama laeva pardal oli Eesti Ettevõtjate Ühing Rootsis möödunud aastal korraldanud sõmalaadse reisi Turgu, millest rohkearvuliselt osa võeti. Seekord oli tekond pikem, ulatudes Soome pealinna. Küsitlesime reisijuhti ja Ühingu sekretäri Woldemar Krüppelmani, mis Helsingis juhtus.

"Kui alata otsast peale, siis M/S "Svea Jarli" pardale asudes Stockholmi Skeppsbrol, võttis meid vastu laeva intendant, eestlane Harry Udu, reedesel keskpäeval. Kajutid reisiseltskonnale olid reserveeritud esimeses klassis. Sõime suurepärase lõunasöögi, kusjuures hr. Udu lahke hoolitsus meid saatis. Ilm tahtis nõnda, et laiemal merel oli vidi tuult, enne kui laupäeva hommikul saabusime Helsingisse.

Kohale jõudes liitus reisiseltskonnaga vana Tartu tudeng ja Karjala patrioot direktor Boris Karppela, kes meie rõõmuks kõik ettevõtmised kaasa tegi. Programm oli koostatud nõnda, et meie käsutuses kogu päeva seisis turistibuss koos giidiga. Ta oli põllumajandusteaduskonna üliõpilane, kes tervitas meid eesti keeles. Seda oli ta Tallinna raadio kaudu õppinud. Ametliku programmi kõrval oli daamidel võimalus enne äride sulgemist sooritada sisseoste.

siimene retk suundus eesti ettevõttesse, mille nimi on Kassakooppi OY. Selle asutaja on Rakvere mees Alfred Bachman, kes Soome asus juba enne sõda. Praegu juhivad firmat ta pojad Heikki ja Matti. Nagu ettevõtte nimestki selgub, on selle erialaks kassakappide ja pankade varakambrite uste valmistamine. Suur osa produktsioonist läheb ekspordiks.

Tööstusruumide pindala on 5000 ruutmeetrit. Rakendatud on 115 teenistujat, nendest töölisi 90 ja tehnikuid 25. Ettevõtjate Ühingu esimees Juho Jäätmaa, endine vabatahtlik Soome armees, ütles tervitussõnad. Pärast huvitavat ringkäiku tööstuses lausus tänusõnad pererahvale Ühingu auliige Ernst R. Seim, kellel Soomega ärikontakte on olnud juba iseseisva Eesti ajast saadik.

KANGELASKALMISTUL

Sõitsime Malmi kangelaskalmistule, kus teiste hulgas puhkavad igavest und Soome vabaduse eest langenud eesti vabatahtlikud sõdurid. Leidsin seal puhkamas koolivenna ja ühe töökaaslase. Asetasime lilli üldise mälestumärgi jalamile ja paljastasime pead vaikses hardushetkes.

See oli südamessetungiv elamus. Kalmistu eeskujulik korrashoid näitab, et langenuid pole unustatud. Et soome rahvas austab samaväärselt eestlaste eluohvrit, mille nad vabatahtlikult töid vennasmaa vabaduse ja eluõiguse eest. Need, kes seda momenti kaasa ei teinud, kahetsesid hiljem.

Paljud eestlased Rootsist on külastanud Helsingit kas ametireisil või turistidena. Kuid selle linna vaatamisväärsustest saab alles siis õige ettekujutuse, kui külaskäik toimub organiseeritud vormis.

Kaivopuistol möödusime iseseisvusalgsest Eesti saatkonna hoonest ja siirdusime siis marssal Mannerheimi villasse, kus nüüd asub tema muuseum. Maja on samas olukorras, nagu ta oli 1939. aastal, kui Soome valitsus ja eluõiguse eest. Need, kes seda momenti kaasa ei teinud, kahetsesid hiljem.

Paljud eestlased Rootsist on külastanud Helsingit kas ametireisil või turistidena. Kuid selle linna vaatamisväärsustest saab alles siis õige ettekujutuse, kui külaskäik toimub organiseeritud vormis.

Kaivopuistol möödusime iseseisvusalgsest Eesti saatkonna hoonest ja siirdusime siis marssal Mannerheimi villasse, kus nüüd asub tema muuseum. Maja on samas olukorras, nagu ta oli 1939. aastal, kui Soome valitsus ja Mannerheimi majaperenaine Hella, nüüd juba vanem daam, andis suurepärase ja hingestatud seletuse Mannerheimist ja ta kodust. Olles kuulnud, et oleme eestlased ja võõrsilt, sai ta seletus erilise soojuse. Olime nii liigutatud, et sõitsime otse Hietaniemi kalmistule, kus marssal puhkab oma langenud sõjameeste keskel.

Tänu osavale giidile saime teadmisterikka ülevaate Helsingi vaatamisväärsustest. Sibeliuse monument, uus teater ja ooperimaja. Kuid kõike ületas siiski külaskäik Templikirikusse, Taevalahe kirikusse, mis on Timo ja Tauno Suomalaise geniaalne looming. Öeldi, et selle ainulaadse kiriku ehitamine läks maksma kolm miljonit marka. Kuid sel juhul on raha hästi paigutatud. Summa ununeb kord, kirik aga jääb. Tohiksin ehk soovitada kõigile kaasmaalastele, kes Helsingit külastavad, seda vaatamisväärsust näha. Meie külaskäigu momendil toimus kirikus just üks laulatus, mis omakorda andis pühakojale funktsiooni ja elu.

PUDELPOST

Pärast pesemist ja ümberriietumist laev-hotellis algas lõunasöök restoäranis Kalastajatorppa-Fiskartorpet ehk Kalastajatare, mida õigusega on nimetatud ilusaimaks restoraniks Põhjamaadel. See ei ütle just vähe. Minu ülesandeks oli tervitada külalisi Eesti Ettevõtjate Ühing Rootsis aastapäeva puhul, mida esmakordselt pühitsesime Soome pinnal. Loomulikult võttis õhtusöögist osa ka Boris Karppela. Diskoteek oli avatud varahommikuni. Tantsiti rõõmsalt ja reisiseltkond oli liitunud ühte.

Pühapäevane ennelõuna oli disponeerida igaühel oma soovi kohaselt. Keskpäeval võttis "Svea Jarl" koosi Stockholmi suunas.

Tagasisõidul Soome lahel viibides tuli keegi mõttele, saata pudelposti Eesti okupeerijatele.

Nende pärast pidime kodumaast kaugelt mööda sõitma.

Pudelposti saatmine muutus omamoodi spordiks. Meie hulgas leidus häid venekeele oskajaid, kes selle keele väljendusvõimalusi ka ära kasutasid. Palju hästikorgitud pudeleid venekeelse kirjaliku sisuga ränd asid kodumaa randade poole, niikaua kui vöis arvata, et nad tuule ja vooluste mõjul vene valvuri varvaste ette võisid jõuda."

TEISED LEHED

KOOLERA

Saksamaal ilmuv "Võitleja" vaatleb oma juhtkirjas lääne väsimatuid katseid end kohaldada vene kommunismile meelepäraseks ja kirjutab m.h.:

"Lääne hoiakul on oma kindel karakter väljakujunenud. Selle nimi on prokommunistlik snobism. Neid liberaalseid snobiste leidub prantsuse intellektuaalide, itaalia tööstusjuhtide ja saksa aadli hulgas. Ja isegi ameerika pankurite ja muidugi briti ajakirjanike peres. Kui Stalini prokurör Võshinski, kes vist miljoneid surma saatnud. Inglismaale tuli, siis tarvitasid tööerakonna liidrite naised ja tütred küünarnukke, et saada kutset tolle timukaga koos teed juua tohtida.

Nende snobide väited kõlavad nii: "Venelasi tuleb tundmaõppida, nendega tuleb könelda, nendega tuleb ühine platvorm leida. See on ju loomulik, kui teisitimõtlejaid, kes parteiliinilt lahkunud, Siberisse saadetakse või hullumajadesse suletakse. Seda juhtub iga revolutsiooni ajal. Me ei tohi mingil juhul kontaktivõimalusi venelastega mahamagada"...

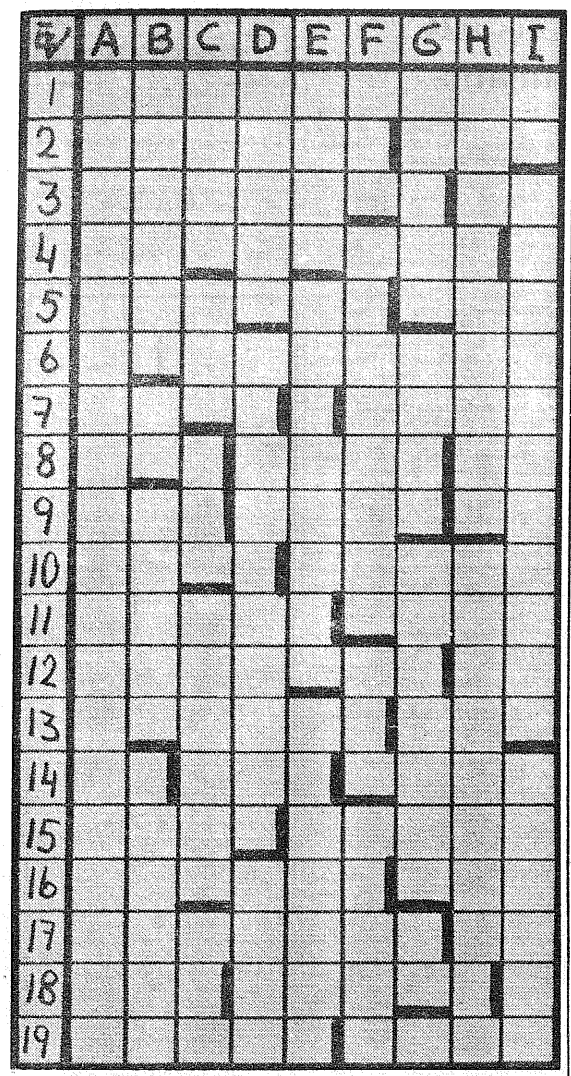
Türannia on katk. Fenomeeniks jääb aga tõsiasi, et türannia levib kiiremini, kui koolera.

Kuna ükski kommunistlik valitsus, kes tahab valitsema jääda, ei või oma kodanikele vabadusi anda, siis on need valitsused oma rahvastega pidevas sõjavahekorras. Kui mõni tõsi-demokraatlik valitsus — tahame arvata, et Nixoni oma on seda! — otsib sõprust türannidega, mõrvaritega ja rahvaste anastajatega, siis muutuvad nad nende rahvaste vaenlasteks, kes oma sõpruspaatoritega sõjajalal. Vabad natsioonid, kes üheteisel viisil teevad türanne salongikõlbulikeks, on oma rahvaste reetnd. Nad pole kaugel olukorrast, kus türanniate koolera ka neid naktaab."

TELLIMISHIND A. 1972

Seoses kogu ajakirjandust tabanud trüki-, posti-, j. m. kulude tõusuga on EESTI PÄEVALEHT arvates 1. jaanuarist sunnitud kohaldama alljärgnevaid uusi hindu (rootsi lehed muutsid hinnad juba 1. detsembrist):

Aastatellimine	**kr 147:—**
4-kuu periood	**kr 53:—**
1 kuu	**kr 15:—**

EPL ristsõna nr. 42

Paremale: 1-A saadetakse malemängu õppima 2-A kaunis lill 2-G skandinaavia lennuliin 3-A on tavaliselt ülikonnad 3-H koht Piiblist 4-A Siiüria pealinn 5-A võimukandja keskaja Rootsis (om. kääne, i=j) 5-G rootsikeelne artikkel 6-A Stalini pooldaja 7-A langetövehoole eelnev seisund 7-F aega määravad teated (lad.k.) 8-A end. Eesti maadleja 8-D silmakirjateener 8-H on (ingl.k.) 9-A liha liik 9-D mägestik Aasias 10-A seda juhtub harva tänapäeval 10-E mägestik Siberis 11-A jõgi Kesk-Euroopas 11-F kleepuv vedelik ninas 12-A selles peitub reegel 12-H rootsikeelne eitus 13-A usalduse kuritahtlikult ärakasutamine. 14-A tamm (rootsi k.) 14-C religioon (om. kääne) 14-F ähmast ettekujutust 15-A onu, naljatades 15-E ehitas, löi 16-A sai lapsed (looma kohta) 16-G roheline väli 17-A õnnetus 17-H naatrium 18-A eputaja 18-D laisklen, 19-A on see, mis teeb haiget. 19-F paigad.

Alla: A-1 on 10. november B-1 on näiteks hiinlane C-1 tühi jutt, D-1 teeb tuld (rootsi k.) E-1 oli üle 100 kraadi F-1 roheline saar kõrbes (rootsi kirjutusviis) G-1 teatud äritehingud H-1 grammatikaalne mõiste I-1 on (ingl. k.) I-3 liiklusest osavõtja F-4 absoluutse tõepärasusega C-5 pinnamõõt E-5 kuulub lihakaupluse juurde D-6 oskab elukutseline tantsija G-6 linn Rumeenuas B-7 diftong C-8 kaebe B-9 armastus (itaalia k.) G-10 kandja H-10 soojuskiiri mitteläbilaskev C-11 õige vähe F-12 perekonna pea E-13 teadusliku tööd tehes B-14 ese, millega saab paberit seina külge kinnitada I-14 taraga piiratud öu (murdes) F-15 linn, küla D-16 hall (saksa k.) C-17 merelind G-17 vaata (rootsi k.).

Lahendus 41:

Paremale: 1. data 3 udras 6 tina 8 lat 9 üle 10 Nevada 12 Dakota 14 veis 15 Haava 18 soon 19 arus 21 avas 23 Maine 24 eit 27 uks 30 sade 32 J. Aho 34 Asta 35 selge 36 Iowa 37 Reet 38 aps 39 Olev.

Alla: 1 Denver 2 Alaska 3 Utah 4 raha 5 süda 6 Teksas 7 avanti 11 eemale 13 tormas 16 ausad 17 vaana 20 umbes 22 velje 25 iste 26 taat 27 Ohio 28 kool 29 aar 31 alp 33 Aav.

Trygg-Hansa eestlasist veteranid

Kindlustusselts Trygg-Hansa austas oma veterane 2. detsembril toimunud veteranide-peoga, kus 25 aastat firmas teeninud ametnikud ja tecnistusjad said autasuks kuldkäekellad.

Autasustatute hulgas oli ka kaheksa eestlast: Helvi Arras, Elly Glückman, Meta Jürisoo, Ilse Karneol, Endel Kuntsel, Viiu Rekand, Hoide Rütman ja Aleksander Sääsk.

● Göteborgis sündis Tiiu (n-na Soidre) ja Torsten Brinkile tütar.

NZZ-veste: IVAN ja NIKOLAI

"Neue Züricher Zeitung" konstateerib, et "New York Times'is" avaldatud Pentagoni salajased dokumendid on nagu hiired, mis nõukogude propagandale — magajale kassile — suhu jooksid. Saksa publitsist Hans Habe püüab "WamS-i" veergudel rekonstrueerida kahe venelase — Ivani ja Nikolai — jutuajamist sellel teemil.

Nikolai: Oled sa lugeneud, et ameerika ajalehi "New York Times" avaldas sõjaministeeriumi salajased dokumendid, mis paljastavad kahjulikku Vietnamisõda?

Ivan: Kust see leht sai need dokumendid?

Nikolai: Endine riigiametnik Daniel Ellsberg oli need varastanud.

Ivan: Ma pole "Pravdas" veel lugenud, et too mees on ülespoodud.

Nikolai: Ta on vabaduses ja teda austatakse nagu rahvuskangelast.

Ivan: Aa nii! Valitsus tahtis siis, et need paberid avaldatakse?

Nikolai: Aga ei! Valitsus protesteeris nende avaldamise vastu ja pöördus USA kõrgemakohtu poole.

Ivan: On see aga üks peen kapitalistlik komöödia! Kõrgem kohus on ju valitsuse organ.

Nikolai: Kõrgem kohus langetas aga otsuse valitsuse vastu ja "New York Times'i" kasuks.

Ivan: Mitu liiget on Ameerika kõrgemal kohtul?

Nikolai: Üheksa.

Ivan: Ja mitu neist elab veel?

Nikolai: Kõik. Kohus asus seisukohale, et rahval on ka sõja ajal õigus teada kõiki oma kindralite salaplaane.

Ivan: Missugusel rahval?

Nikolai: Ameerika Ühendriikide omal, muidugi.

Ivan: Aga need saladused seisavad ometigi "Pravdas".

Nikolai: See on kõrvaline asi.

Ivan: Kas too Ellsberg saab siis meie käest palka?

Nikolai: Vastuoksa — ta on ameerika patrioot.

Ivan: Saan aru. Ta tahtis dokumentide avaldamisega saavutada seda, et USA võidab Vietnami sõja.

Nikolai: Ei Ta tahtis, et Ameerika selle kaotab.

Ivan: Kas too Ellsberg saadetakse nüüd Siberisse?

Nikolai: Ameerikal pole Siberit.

Ivan: Alaskal on ka üsna kenasti külm!

Nikolai: Alaskal pole orjalaagreid. Sina pead ükskord aga aru saama, et Ellsberg an rahvuskangelane. Kohtulik uurimine tema vastu lõpetatakse.

Ivan: Kuidas saab sarnast uurimist lõpetada?

Nikolai: Kuna "New York Times" ütleb, et ta tegutses kõrgemates huvides.

Ivan: Kes määrab kindlaks, mis on "kõrgemad huvid"?

Nikolai: "New York Times".

Ivan: Kas too Ellsberg on "New York Times'i" kaastööline?

Nikolai: Ta on professor ja töötas valitsusele. Valitsus saatis ta Vietnami ja seal ta avastas, et vastastikku lastakse.

Ivan: Tõesti? Tead, ma hakkan sellest Ellsbergist aru saama. Mida kõike et tehta leivakannika eest!

Nikolai: Ellsberg on abielus miljonäriga.

Ivan: Üks kapitalist on kõikideks sigadusteks valmis.

Nikolai: Sa oled tõesti alp! Ellsberg varastas ainult sõjaametnunnistuse ajel ja "New York Times" avaldas need dokumendid veendumusest. Kui niiselt avaldatakse sõjalisi saladusi, siis teenitakse sellega maailmarahu.

Ivan: Tore! Nüüd on väljavaateid, et "Pravda" muutub huvitavaks lehcks.

Nikolai: Kuidas saab "Pravda" loetavaks lehcks muutuda?

Ivan: Kuna see hakkab nüüd ka meie saladusi avaldama.

Nikolai: See kahjustaks maailmarahu. Rahu huvides on vaid, kui nii "New York Times" kui ka "Pravda" ainult USA saladusi paljastavad.

Ivan: Miks kirjutab siis "Pravda", et need paljastused töendavad, et Põhja-Ameerika Ühendriigid on kokkuvarisemas?

Nikolai: See on ju loogiline. Meie sotsialistlikus riigis, et saa niisugust asja üldse toimuda.

Ivan: Niisiis peame meie tollele Ellsbergile põlgust avaldama?

Nikolai: Ei, meie peame teda austama.

Ivan: See vaeseke! Kui meie teda kiitma hakkame, siis puuakse ta Ameerikas ülesse.

Nikolai: Jäta kord jutt ülespoomisest! Ameerikas saab reeturieid ainult sõja ajal puua.

Ivan: Ja mina mõtlesin ikka, et Ameerika peab praegu sõda.

Nikolai: See pole sel juhul oluline, kui ajakirjanduse vabadus on mängus.

Ivan: Ma tahaksin sinust aru saada, aga ütle mulle, mis on — "ajakirjanduse vabadus?"

Nikolai: Ajakirjanduse vabadus on see, kui "Pravda" tohib käike seda trükkida, mis seisab "Neiw York Times'i" veergudel.

New Yorgi koer saab sotsiaalabi

NE WYORK (VES) — Et proovida, kui hoolikad on linna sotsiaalhoolduse ametnikud, esitas pr. Harvey Lustig Manhattanis New Yorgis sotsiaalabi palve linnavalitsusele oma koera nimel, keda ta avaldusele märkis kui "Koyler's Mason von Lustig".

Selgus, et ka USA-s sotsiaalhoolduses juhtub imelikke asju, sest linnavalitsuses ilmselt ei avastatud, et tegemist on koeraga, kuigi küsimuste vastustest see pidi selguma. Tuli kiri, et "härra von Lustig" peaks esitama arstitõendi. Seda perenaine siiski ei saatnud, kuid varsti selgus, et koer on võetud sotsiaaltoetuse nimekirja ja on sellega õigustatud saama tasuta arstiabi, prillid, valehambad, ravimeid jne. Proua Lustig oli nii röömus, et ta esitas abipalved ka kutsikatele — igaks juhuks teatades kongressi liikmetele, kuidas suurlinnas ühiskondliku rahaga ringi käiakse...

Kohalik elu

STOCKHOLM

Stockholmi Eesti Osakonna traditsiooniline Luutsia jõulupidu toimub laupäeval, 11. detsembril kl. 19 Korp! Sakala ruumides, Grev Turegatan 15, III. Kõik pidulised teretulnud!

● Manchesteri linnas Connecticuti osariigis töötab südamehaiguste spetsialistina dr. A. Lõhmus, kes on USA-s sündinud vanade saarlastest väliseestlaste pojana.

Pühapäeval Stockholmi eesti kooli jõulupidu

Kaks tegelast Ao Vaksi lastenäidendist "Viimane rong Tudii Tutelaast". (EPL-foto Tippo)

Stockholmi Eesti Algkooli jõulupidu eesti jõuluvanaga, õpilasettekannetega ja jõulunäidendiga, mille on kirjutanud ja lavastanud Ao Vaks, toimub homme, pühapäeval, 12. detsembril algusega kell 14 Skanstulli gümnaasiumi aulas, Bohusgatan 24—26.

AUSTATI PEAPIISKOPPI

Peapiiskop Johannes Oskar Lauri 80-aastase sünnipäeva puhul 6. det sembril toimus pühapäeval, 5. detsembril Stockholmi Jakobi kirikus pidulik tänujumalateenistus juubilari austamiseks, samuti õhtul Margareeta kooli ruumides aktus-koosviibimine. Mõlemil pool oli rohkesti osavõtjaid. Peapiiskopile saabs õnnitlusi, tervitusi ja kingitusi kogu maailmast, nii kiriklikult kui ilmalikult poolt.

Piduliku jumalateenistuse liturgilise osa pidas abiproast Konrad Veem. Altari ees pidas päevakohase kõne juubilarile konsistooriumi assessor Jakob Aunver, kuna jutlustas assessor ja praost Richard Koolmeister. Jutluse teemaks oli vaimulik sõjavarustus, s.o. Piibel ja Lauluraamat, kusjuures jutlustaja ühendas teemat peapiiskopi enda väljendustega samas aines.

Tänupalve pidas juubilar-peapiiskop ise, õnnistades kogudust.

Õhtupoolikul koguneti Margareetakooli pidusaali juubeliaktuseks, kuhu peapiiskop J. O. Lauri saabus koos abikaasaga. Kohal olid ka tema kolm poega ja tütar — nendest saabus poeg Toomas Lauri Genfist, kus ta on juba kol m aastat olnud rootsi keemiatehase Cederrothi teenistuses. Peapiiskopi sisenemisel tõusis seltskond austuseks ja aplodeesis.

Koosviibijaid tervitas Konsistooriumi poolt assessor Jakob Aunver, misjärele lühidalt kokku võttis juubilari elukäigu konsistooriumi ilmalik assessor dotsent Teodor Künnapas, esile tõstes J. O. Lauri mitmekülgset tegevust ja rohkeid teeneid nii iseseisvale kodumaale, kirikule kui ka eesti ühiskonnale paguluses.

Seejärele esitas kolm kirikumuusikasse kuuluvat laulu bass fildr. Valdek Jürisoo ning viiulikunstnik Alfred Pisuke mängis eesti helilooming — mõlemaid saatis Harri Kiisk klaveril.

Tervitused algasid EELK konsistooriumi tervitusega, mille tõi assessor praost Richard Koolmeister, lisades praostkonna ja sõprade tervituse. Kõneleja andis üle ka kiriku kingituse.

Eesti Üliõpilaste Seltsi delegatsiooni (Madis Parre, Leopold Post ja Lembit Kriisa) juht, esimees Madis Parre luges peapiiskopile kui seltsi teenekale vilistlasele ette annetatava auaadressi.

EÜS 1912 aasta coetuse, millisesse kuulus ka J. O. Lauri, poolt tõi tervitusi mälestustega põimitud sõnavõtus coocter prof. Rein Kleitsman, märkides, et 55-st coetuse liikmest on vaid mõned üksikud vabas maailmas — valdav enamus kadus Siberi orjalaagrites-se.

Isikliku tervituse andis üle Rootsi peapiiskop Ruben Josefsson.

Läti kiriku tervitused andis üle praost Janis Terins, meenutades esimesi kokkupuuteid aastast 1916 kui tema ja teised läti usuteaduse üliõpilased sooritasid oma õpinguid Tartu ülikoolis.

Peapiiskoppi kui Stockholmi koguduse liiget õnnitles koguduse hingekarjane abiproast Konrad Veem. Uppsala koguduse häid soove peapiiskopile tõi Aksel Mark, Juubilari kui Eesti Komitee auliiget ja endist esimeest ja abiesimeest tervitas EK esimees Artur Reintamm. Eesti Rahvusnõukogu poolt kõneles esimees Tõnis Kint, esile tõstes peapiiskopi ühiskondlikke teeneid.

Rootsi Eestlaste Esinduse õnnitlustega koos esimees Leo Karupää, kes on Otepää mehi, andis otse kirjandusliku pildi iseseisvusaegsest Otepää kiriklast ja kirikutalust, kus 25 aastat kogudust juhtis ja eeskujulikult maad haris ja gümnaasiumi direktoriks oli, tugevalt oma koguduseg kku kasvades.

L. Karupää andis üle ka ülemaailmse Kesknõukogu, Eesti Koostöö Kes ise ja ülemaailmsete Eesti Päevade Rootsi toimkonna õnnesoovid. Mä ed Otepäält tekitasid ilmset hed imust juubilari juures, kes ju eel veetis oma elu parimad aastad

Eesti Rahvusfondi tervitusi tõi esimees Endel Krepp, Eesti Abi Suvikodude kuratooriumi, Eesti gümnaasiumi Gümnaasiumiõpetajate ühingu ja EK Noorte- ja koolitoimkonna poolt dr. Juhan Ungerson ning lõpuks Eesti Skautliku Noortemaleva Roots's ja Metsakodu poolt gaider Prof. Kleitsman andis üle ka Eesti Abi tervitused, kus juubilar on olnud teenekaks esimeheks.

Helvi Klement, rõhutades noorte sidet kirikuga ja 'eatades, et Metsakodusse on istutatud peapiiskop J. O. Lauri austamiseks mänd.

Kogu maailmast saabunud telegrammidest andis põgusa ülevaate konsistooriumi sekretär Arved Rossman. Telegramme oli saabunud E.V. esindajatelt mitmetes maades, kirikutegelastelt ja vaimulikelt, kogudustelt, organisatsioonidelt, endistelt leeriõpilastelt jne.

Lõpuks võttis juubilar ise sõna. Mul oli huvitav kuulata sõnavõtte, mis meenutasid palju seda, mis on toimunud möödunud 50 a. jooksul ja mida ise oled jõudnud peaaegu unustada, see mis meile kõigile on juba ajalugu, märkis J. O. Lauri ja meenutas hetke Vabadussõja ajast jumalateenistuselt Tarvastu kirikus, kuhu kostus lähedu es käiva lahingu müra kuulipildujate tärinaga.

esti rahvas on palju läbi teinud, ent ta elab ja ei ole kõigele vaatamata otsa saanud. Oleme igaüks Eesti ülesehitamisele kaasa aidanud meie ühise töö ja püüdmise kaudu. See õpetab meid mõistma, et eestlased peavad kokku hoidma. Muidu ei ole väikerahval võimalik elama jääda pressituna suurte vahele.

J. O. Lauri jätkas:

— Seda meenutas mulle ka Rootsi Peapiiskop, kui ta mind ametisse õnnistas — mitte üksikule osale või grupile, vaid kogu eesti rahvale, kõigile eestlastele. Minu mõtlemisviis ja testament on:

Olgem ja jäägem üheks rahvaks, üheks eesti kirikuks, jäägem üheks oma tõekspidamistes ja usus. Seda tahaksin toonitada täna, sel tähtpäeval, lõpetas juubilar.

Tegelikul juubeli päeval, esmaspäeval, käisid juubilari kodus õnnitlemas kiriku ja organisatsioonide esindajad.

Eesti kirikust Läti pealinnas

4. novembril suri Torontos õpetaja Otmar Pello. O. Pello sündis Tallinnas ja kuulus säälsesse püha-Vaimu kogudusesse. Sama koguduse õpetaja Th. Tallmeistri juures pidas O. Pello ka oma prooviaasta. Et aga kodumaal oli tema ametisse astumise ajal raske saada sobivamat ametikohta siirdus noor vaimulik teenima eestlasi meie naaberriigi Läti pealinna Riiga, kus oli mõnda aega kuni 1919 ametis olnud ka õp. Th. Tallmeister. Enne teda ja üldse esimese eestlasest vaimulikuna oli Riia Jakobi kogudust teeninud õpetaja Eduard Terras. Kogudusel oli siis 5000 liiget ja 1907—1908 oli sääl 41 leeriõpilast.

Riia Jakobi kirikul, milles tegutses ka samal ajal kohalik saksa kogudus, on vahest huvitavam minevik kui mõnel teisel pühakojal. Riia vanimad kirikud on sällne Toomkirik ja Peetri kirik. Varsti pärast neid ja sellega peatselt pärast Riia linna austamist ehitati ka Jakobi kirik.

Kirikust on säilunud vanima ürikuna dokument 5. aprillist 1226, mille kohaselt pärast tüli. Mõõgavendade ordu ja piiskop Alberti vahel piiskop Wilhelm Modenast kinnitab kiriku patronaadiõiguse minekut piiskopile. 13. sajandi vältel võeti kirik koos 1253 rajatud tsitserlaste ordu nunnakloostriga vastu linna müüritud ossa. Mainitud klooster asus Jakobi kiriku ligiduses ja oli pühitsetud neitsi Mariale.

15. sajandil eraldati see toomkirikust ja kuulus kiriku kasutamise õigusega Jakobi kiriku juurde kuni tal omal kirikut ei olnud. Samast sajandist kutsuti ka Jakobi kirikut linna peakirikuks. Ülempatronaadi õigus kuulus aga kiriku valitsemisel Riia linna raadile, kus reformatsiooni alguses teostas seda "rektor" või "kirikuhärra", kelleks oli üks toomhärradest.

15. sajandi esimesel poolel ehitati kiriku lõuna külge ruumikas kirikuga sama katuse alla kuuluv Püha Risti kabel. Lahingus linna ja ordu vahel sai Jakobi kirik 1483. a. oduslossist lastud kuuli läbi kannatada. Nimelt süttus sellest pühakoda ja põles maha. Püsima jäid ainult altarikord, kabel, võlvid ja kauni torni müürid koos kiriku müridega.

1522 jõudis Sylvester Tegetmeyeri kaudu reformatsioon Jakobi kirikusse. Järgnevatel aastatel taastati ka kiriku ehitus. Kui Tegetmeyer 1524 Toomkirikut teenima siirdus hakati Jakobi kirikus kuulutama jumalasõna läti keeles.

Vastureformatsiooni algul, kui Poola kuningas Stephan vallutas 1581 Riia linna, anti 1582 Jakobi kirik, tsitserlaste klooster ja ka kloostrile kuuluvad maad Riias asutatud jesuiitide ordu kolleegiumile. Varsti pärast seda aga anti kirik uuesti oma kogudusele tagasi, kuid ka kahjuks ainult lühikeseks ajaks.

1587—1590 kui jesuiidid ähvardasid bürgeritelt võimu võtta tuntakse seda aega kalendrirahutustena Riia ajaloos. Küsimus oli seotud Gregoriuse kalendri kehtestamisega. Energiline Sigismund III asetas jesuiidid siin esimesele kohale, nii et viimased võisid 26. aprillil 1591 Jakobi kiriku, kloostri ja viimase juurdekuuluva kõik endale võtta. Järgnevaks 30 aastaks jäid jesuiidid siin valitseja poosi kuni Rootsi kuningas Gustav II Adolf omakorda vallutas Riia ja 1621 selle katoliiklikust kultusest vabastas.

Nüüd kinnitati kogudusele luterlik jumalateenistuse pidamise kord ja patronaadiõigus läks Rootsi kuningale, kes võttis endale ka kiriku eest hoolitsemise. Ühtlasi sai ka Jakobi kiri k Maria-Magdaleena kiriku (Kloostri kirik) asemel rügemendi ja garnisoni kirikuks, s.t. kohalikuks sõjaväe kirikuks, kuhu kuulus ka rohkesti soome sõdureid, keda teeniti soome keeles. Endised kloostrimõisad laenutati (anti kasutada) Riia linnale. Kloostri ehituste eest hakkas hoolitsema riigikassa. Ka põhimaksud määrati kindlaks. Sellest alates oli kroonukirik halvemasse olukorda asetatud kui linna kirik. Iga kord kui vajati teha suuremaid remonte tuli võidelda suurte raskustega.

Rootsi valitsuse algusest osastus Jakobi kirikule veel üks paremus. Ta allutati linna ainukese kirikuna 1634 Ülemkonsistooriumile, kuna linna teised kirikud allusid linna konsistooriumile.

1710 sai kirik jälle kannatada pommist. See kord küll väga väheselt. Nii läks ta ka kroonukirikuna Vene valitsuse alla. "Kroonukirikuna" selles mõttes, et siin korraldati jumalateenistusi luteriusulistele riigiametnikkudele ja sõjaväelastele. Siin peeti ka Maapäeva istanguperioodide avajumalateenistusi ja aadel külastas ka sama kirikut. Suuremad remondid teostati kirikus 1891., 1896. ja 1902.

Riia eesti kogudus asutati 1760. Kiriku ülemõpetaja, kellele allus ka eesti kogudus, samuti eesti koguduse oma õpetaja olid algul sakslased. Rootsi ja eesti õpetaja seati ametisse alles 1814. Kui rootslaste ja soomlaste ja soomlaste arv kahanes, pidid eestlased jällegi kasutama saksa õpetajat. 1824. seati jälle ametisse eesti õpetaja, kes ühtlasi toimis ka saksa koguduse diakonina. Alles 1907. said eestlased tegelikult oma õpetaja.

Selle perioodi õpetajatest märgitakse: ülemõpetaja dr. phil. et theol. Christian August Berkholtz 1840—1876; saksa koguduse diakon ja eesti koguduse õpetaja Rudolf Zinck 1840—1907; ülemõpteja Johann Ernst v. Holst 1877—1899; ülemõpetaja Thomas Girgensohn (Tõenäoliselt rootslane) alates 1899; diakonus Heinrich Eisenschmidt (eestlane?) alates 1907.

ELMAR VRAGER

Uus ERN juhatus

Eesti Rahvusnõukogu üldkogu valis järgnevaks kaheks aastaks ERN juhatusse rühmituste esindajateks järgmised isikud:

Eesti Põllumeeste Kogud Rootsis: Karl Erenurm, Johannes Veski, August Ots, asemik Helmut Talts; Eesti Demokraatlik Unioon: Aksel Mark, Enno Penno, Juhan Raud; E. Sotsialistliku Partei Välismaa Koondis: Johannes Mihkelson, Bernhard Mäelo, Ernst Peterson; E. Liberaal-Demokraatlik Koondis: Endel Krepp, Kalju Käärik, Juhan Mägiste; Vabariiklik Ühing: Rudolf Jalask, Renate Kaasik, Karl Ristikivi; E. Vabadusmeelsed Föderalistid: Peeter Tõnus, Imant Rebane, Hans Lebert; Liberaalen Erakond: Jaak Maandi, Jaan Männik, Alur Reinans; ERN noortesektsioon: Maie Martinson, Andres Muld, Toomas Jürisoo; Piirkondlike esindajate poolt: I. Grünthal ja G. Peet — Göteborg, Ed. Illermaa ja K. Spirka — Borås, Th. Selli —Eskilstituna, Aleksander Sagim — Malmö; Üldkogu liikmete poolt: prof. R. Kleitsman, prof. G. Ränk, Martin Jukham, Aleksander Kompus, Gerhard Körb, Arvo Mägi, Enn Nõu, Eduard Karma, Harri Kiisk, Joosep Tiitso, Ago Pärtel, Jaak Kiviloog; ERN Esinduste esimehed: August Koern (Kopenhaagen), Juhan Käis (Toronto), Edgar Heinsoo (Montreal)

Revisjonikomisjoni valiti:

Artur Keller, Ervin Jüri Nõmmera, Aleksander Martinson, Kaarel Vahtras, Tiido Uutma.

E.Lepik ka USA-praost

TORONTO (EPL) — Ülempreestri ja Eesti ap. õig. kiriku Kanadapraosti Emanuel Lepiku juubeli tähistamisel piduliku jumalateenistusega Peetri kirikus, tegi preester Egon Velleso, kes tervitusi üle andis kiriku Sinodi nimel, teatavaks, et juubilarile on teenete eest annetatud õigus kanda sümboolset vaimulikku mööka (epigonation) ning et ta on nimetatud peale Kanada proasti ülesannete veel USA ja Austraalia eestlaste usuelu korraldavaks praostiks.

Viimasel kohal olnud ülempreester Sergei Samon on end tervislikel põhjusil neilt kohtadelt palunud vabastada.

Leinateateid

Torontos suri 24. novembril Julia Lääniste, sünd. 29. novembril 1911 Kolga-Jaanis.

Lakewoodis USA-s suri 26. novembril Minni Paadre, sünd. 5. augustil 1899 Eestis.

Washingtonis suri 28. novembril Helene Hendrikson, n-na Kase, sündinud. 8. nov. 1874 Penujas, Pärnumaal.

New Yorgis suri 29. novembril Adele Emilie Koik, n-na Simson, sünd. 3. jaanuaril 1880 Hiiumaal.

New Yorgis suri 21. novembril Ernaldt Kalmann, sünd. 25. oktoobril 1907 Võhmas.

Tallinnas suri Mathilde Johanna Vilmanson, n-na Luutus.

USA-s suri Kaarel Nemvalts.

Miamis, USA-s, suri 24. novembril Johanna Steinfels pärast pikka haigust.

Leinateateid

Torontos suri 28. novembril Hugo Mathiesen, sünd. 1. novembril 1923 Türil.

Torontos suri pärast pikemat haigust dipl. ins. Viktor Maaring.

Emmastes, Hiiumaal, suri 25. novembril Aleksander Aaslepp, sünd. 6. novembril 1898 Emmastes.

USA-s sai autoõnnetusel 24. nov. surma Ilmar Mölder, sünd. 25. juunil 1932 Tallinnas. Kadunu elas alaliselt Kanadas.

†

Unustamata armast abikaasat, isa ja vanaisa

Robert Ots'a

* 18.01. 1911 Jõelehtmes
† 5.12. 1971 Lerumis

mälestavad südavas leinas

HELENE

MILVI PEREKONNAGA

Mälestus Sinust on kustumatu! Kaunis mälestuste kullas elad melega jäädavalt edasi.

Matusetalitus toimub laupäeval, 11. detsembril kell 10 Lerumi kirikus.

†

Armast onupoega

Robert Ots'a

mälestavad leinas

KLARA ABIKAASAGA

LEIDA PEREKONNAGA

EVALD ABIKAASAGA

†

Robert Ots'a

mälestab leinas

PEREKOND PÄRG

Muld ei mälestusi mata.

Armast

Aleksander Piirsalu

mälestavad tema 5-dal surmaaastapäeval 14. detsembril

ABIKAASA

LAPSED PEREKONDADEGA

Leinateateid

†

Armast

Maali Mei'd

* 19.8. 1889 Käberneemes
† 6.12. 1971 Mölndalis

mälestavad sügavas leinas

ABIKAASA

Tütred
HELGA, LIISI, SALME
ja
POEG VOLDEMAR
perekondadega

Küll mitmest künkast üle
Läks minu elutee.
See tibti polnud sile
Vaid hoopis ummune.

Matusetalitus toimub laupäeval, 11. dets. 1971 kl. 13 Kikäsi kalmistul Mölndalis.

†

Armast

Maali Mei'd

mälestavad

EVALD LILLESTE
perekonnaga

VALTER LILLESTE
perekonnaga

VERNER LILLESTE
perekonnaga

HALMAR LILLESTE
perekonnaga

†

Klaara Karro

* 7.12. 1892 Tallinnas
† 7.12. 1971 Göteborgis

Mälestavad leinas

POEG ja LAPSELAPSED
perekondadega

Matusetalitus toimub laupäeval, 11. detsembril kell 13.30 Örgryte uue kalmistu kabelis.

Kihnu saarel, Eestis suri 26. novembrii Elisabet Alas, sünd. 8. augustil 1891 Kihnus.

†

Surma läbi lahkus meie keskelt meie armas vend

Robert Ots

Sügavas leinas mälestavad

OSKAR
abikaasaga
VALTER
abikaasaga

Puhka rahus!

†

Armast venda ja onu

Robert Ots'a

mälestavad sügavas leinas

EVALD perekonnaga
LEANDER
perekonnaga Kanadas
MARE
perekonnaga Kasadas
ENN
abikaasaga Kanadas

Muld mälestusi ei mata!

†

Armast

Robert Ots'a

mälestab kurbuses

A. LIIV
perekonnaga

†

Armast

Klaara Karro't

mälestavad

LIA ja REIN NUUDI
JOHANNES NUUDI
EUGENIE EVALD

India edukus idas Kuuldused Sovjeti osavõtust frondil

Söda India ja Pakistani vahel jätkub endise ägedusega, kuigi Ida-Pakistanis, või New Delhi poolt kiiremas korras tunnustatud Bangla Deshis on pakistani väeosad samahästi kui löödud olukorras. Muidugi mängib seejuures suurt rolli piirkonna isoleeritus Lääne-Pakistani enamaast ja peale selle ka bengaallaste sissitegevus. Kuna kohalikul elanikkonnal veel väga hästi on meeles pakistaanlaste poolt sooritatud metsikused hiljutise ülestõusu ajal, siis on kättemaks erakordselt julm.

Ka Lääne-Pakistani sõjaline ülemjuhatus on raadioteel instrueerinud oma väeosi Bangia Deshis, et kui peaks aktuaalseks muutuma kapitulatsioon, siis tuleb seda ilmtingimata teha India väeosadele. Mitte ühelgi juhul bengaallastele, kuna säältpoolt mingit armu oodata ei ole.

India-Pakistani frondi läänеosas jätkuvad india õhujõudud rünnakud strateegiliselt tähtsatele linnadele ja baasidele. Pealinna Karatshit on pommitatud mitmel korral, muuhulgas vigastades sadamaseadmeid. Pakistani propagandaorganid omalt poolt jälle toonitavad, et tegemist on puhtakujulise terrorpommitamisega, kusjuures indialased olevat eriti välja valinud tihedasti asustatud agulilinnaosi, kus rünnakutel ja nendele järgnenud tulekahjude tagajärjel saanud surma sadu eraisikuid. Pakistan igatahes lubab Indiale verist kättemaksu.

Ent ka India ülemjuhatus on sunnitud tunnistama, et sõjapidamine lääneriindel pole kulgenud nii sujuvalt kui Bangla Deshis. Kashmiiri rindelõigus on vastu võetud mitmeid lüüsaamisi, eriti kui rünnakul on olnud Pakistani soomusüksused.

Pakistan toonitab peale kõige muu, et sõjast võtavad aktiivselt osa venelased, muidugi India poolel. Nii näiteks olevat India õhutõrjerobotite baasid, kus leidub vene Sam 3 rakette, täielikult mehitatud vene ekspertidega. Samuti leiduvat vene personali patrull-laevadel tüübist Osse. Ja lõpuks olevat paljud India võitluslennukid mehitatud vene piloatidega.

Eespool nimetatud andmeid ei kommenteeri India, veel vähem Moskva. Kuid välisvaatlejad ie usu, et venelastel oleks praeguses staadiumis põhjust aktiivselt osa võtta. N. Liit leiab, et India saab ka üksinda Pakistani vastu hakkama, teostades oma ülesandeid isegi hiilgavalt.

Vene ajakirjandus käsitleb söda väga möödukas formaadis, kusjuures raporte esiküljedele ei panda. Hoopis suuremat tähelepanu osutati seevastu Brezhnevi külaskäigule Poolasse ja Kossõgini visiidile Taanisse-Norrasse.

Mida teeb UNO? Pärast vene vetode esitamist Julgeolekunõukogus hakati küsimust diskuteerima Täiskogus. Suure häälteenamusega möisteti söda hukka ning nõuti selle lõpetamist. Ainus asi, mida UNO on saavutanud, on mõnetunnilised vaherahud ühes või teises rindelõigus selleks, et võimalduks evakueerida UNO personali.

2 auhinda

Algus lk. 1

käsikirjade kõigekülgne läbitöötamine. Luuletaja süveneva haiguse tõttu halveneva käekirja, paljude läbikriipsutuste ja mitmekordsete paranduste pärast pidi deshifreerimine nõudma palju aega ja hoolt.

Täies ulatuses polegi olnud võimalik seda teostada. Käsikirjade analüüs heidab valgust neile psüühilistele ja füüsilistele tingimustele, milledes Gustav Suits oma elu viimseil aastail luuletusi kirjutas, ja näitab ühtlasi tema töötamisviisi ja viimistlemis-põhimõtteid. Deshifreeritud luuletused ja fragmendid võib nüüd trükis avaldada, saades nõnda lisa Gustav Suitsu ning kogu eesti luule ja uut materjali Suitsu loomingu uurijaile.

Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis juhatus otsustas ka selle töö autorit premeerida väljapandud auhinnaga, s.t. 600 krooniga. Märgusõna "Rana" all sisseantud ümbrikku aktusel avades selgus, et autoriks on Eeva-Merike Kangro Lundis.

Kohalik elu

ESKILSTUNA

Pensionäride jõulud

Eskilstuna Eesti Pensionäride Ühing korraldab oma liikmeile jõulukoosviibimise laupäeval, 18. dets. kl. 14 Moderata Samlingspartieti ruumes, Kungsgatan 33. Vastastikkused jõulukingitused hinnaga umbes 4-5 kr., jõuluvorstid ja kohvilaud. Juhatus palub koosviibimisest osa võtta soovijaid registreerida hiljemalt 16. dets. õhtuks tel. 14 97 81 (Lulla) ja 11 43 23 (Talu).

STOCKHOLM

Luts Svea-Galeriis

Stockholmi Svea-Galeriis toimuval näitusel Konst ja Ting, mis avatakse laupäeval, 11. dets. kl. 13, esineb ainsa eestlasena Karin Luts, esitades värvilisi akvatinta söövitusi sarjadest Fantastilisi figuure ja Lüürilisi pihtimusi.

KUMLA

Uue aasta vastuvõtt

Kumla Eesti Selts korraldab uue aasta vastuvõtu Folkets Husi C-saalis 31. dets. algusega kl. 19. Osavõtumaks on 15:-, kusjuures selle hinna eest on osavõtjail võimalus nautida hapukapsaid sealihaga, torti, kohvi ja jooke. Eelregistr. kuni 22. dets. Johannes Lillele, tel 019/788 02.

Tshu En-lai lapselaps

BONN (VES) — Lääne-Saksa ajakirjandus on Saksamaal avastanud Puna-Hiina võimumehe Tshou En-lai otseseid järeletulijaid, kelledest nüüd tuuakse pilte ja kirjutisi.

Tshou õppis 1924 Saksamaal ülikoolis ja tutvus siin ühe hotelli teenijannaga, kellega tal oli laps. Tshou poeg Kuno Staufenbeil võitles Hitleri armees ja hukkus 1944 Venemaal. Kuno poeg Wilfried elab praegu Ida-Saksamaal ja ta poievat üldse teadnudki, et tal on nii kuulus vanaisa.

● USA lennuväes teenib lendurmajorina Valdeko Roosna, asukohaga ühes Washingtoni osariigi lennubaasis USA läänerannikul.

KIRIKLIK teateid

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Koimandal Kristuse pühal 12/12 jääb jumalat Jakobis ära. Samal ajal palvus Eesti Algkooli jõulupuul Skanstulli koolis Bohusgatanil. Neljandal Kristuse tulemise pühal 19/12 kl. 10 jõulujumalat Grisslehamni kabelis, abipaost K. Veem. laululehed.

ALINGSÅS: Maakirikus 11/12 kell 13 Kristuse tulemispüha jumalat. Õp. K. Kool, orelil PG Strömberg. laululehed.

GÖTEBORG: EELK Gbg-Läänе-Rootsi kog. Kristuse tulemispüha jumalat. Kristiines 11/12 kl. 16, õp. K. Kool, orelil PG Strömberg. laululehed.

GÖTEBORG: Ev. lut. Gbg kog., St. Paulis 24/12 kl. 14 jõuluõhtu jumalat. õp. Wilund, solist J. Peetso orelil Lindblom, laululehed. Vana aasta jumalat. samas kirikus 31/12 kl. 14, õp. Wilund, soololaulud, orelil Lindblom, armulaud, laululehed.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

GÖTEBORG: Guldhedeni ortodoksikirikus õhtuteen. 11/12 kl. 18, palveteen. 12/12 kl. 11, praost N. Raag.

SOOME ORTODOKSKIRIK

STOCKHOLM: Jakobi kiriku kabelis liturgia 12/12 kl. 11, öppering ja teisipäevaring Teenib ülempr. Juhkam.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brå vallag. 11, pensionäride kokkutulek 11/12 kl. 15, värvifilm Tseilonist, kohvilaud, laule. 12/12 kl. 10 pühapäevakool, kl. 11 A. Söderlund ja H. Laur, lauluettekandeid, Kristuse surma mälest.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, jumalat. 12/12 kl. 15, A. Vaim, V. Kubja.

BORÅS: Blåbandi saalis, Stjärnsköldsg. 5 jumalat. 12/12 kl. 10 A. Söderlund Stockholmist.

ESKILSTUNA: Elimis jumalat. 12. dets. kl. 15, O. Targama.

GÖTEBORG: KFUK-KFUM ruumes, Parkg. 9-11 jumalat. 11/12 kl.17, O. Loogna.

GÖTEBORG: Blå Bandeti saalis, Erik Dahlbergsg. 10 jumalat. 12/12 kl. 11, külaline Borásist

GÖTEBORG: Smyrna Eesti nelipühikog., Parkg. 1, 11/12 kog. tund 12/12 kl. 15 jumalat. H. Söderlund Stockholmist, koor, samal ajal pühapäevakool. Hisingen: Ibsensg. 4 c/o Hell, 15/12 kl. 17 helilindi õhtu palvega. Jonsered: Kyrkog. 3 c/o Vilissaar, 15/12 kl. 18 piibli- ja palvet. Eesti Maja: Drottningg. 27, 18/12 pühapäevakooli jõulupuu kl. 17.

HELSINGBORG: Slottshagskyrkan, Långvinkelsg. 26 (sissekäik: pargist) jumalat. 12/12 kl. 14, Paesüld.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsgatan 26, jumalat. 12/12 kl. 13. E. Medri jt. Eesti Osak., Bråddg. 54, plave- ja piiblit. 11/12 kl. 18.

UPPSALA: Bapt.-Kirik, Korskyrkan, St. Persg. 26. jumalat. 11/12 kl. 15, A. Vaim ja V. Kubja.

● **INSENER Arvi Parbo nimetati Austraalias Western Mining Corporation asjaajajaks direktoriks 45-aastane eestlane on siindinud Tallinnas ja lõpetas 1955 Adelaide ülikooli mäeinsenerina, siirdudes siis kaevandusettevõtte Western Mining Co teenistusse. Ta tegi kiire karjääri ning oli senini asjaajaja direktori abi kohal. Ta on ametiülesannetes korduvalt viibinud Euroopas, Ameerikas ja Jaapanis**

Letar du efter ett eget hem?

Du kan få ett eget hem inom rimlig tid till ett vettigt pris genom Stockholms Sparbanks bostadsstiftelse Ekkronan.

Varje år kan du välja mellan många bra alternativ i Ekkronans småhusområden i Stor-Stockholm.

Mer information får du genom att besöka vår boutställning, Svenavägen 13—15, eller något av våra kontor eller sända in denna annons samt namn och adress till Stockholms Sparbank, Försäljningsavdelningen, Box 163 18, 103 26 Stockholm 16.

STOCKHOLMS SPARBANK

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

EESTI AKADEEMILINE RAAMATUKOGU

Rootsi televisiooniprogramm

TV | Lördag

TELEVISION 1

9.00 TV-nytt, väder.

9.05 Start. Färg. 14. A day in the life of.. Engelsk nybörjarkurs för vuxna.

9.40 Hej igen. Färg. Sven Lindberg presenterar: Bolek och Lolek.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:

10.00 Lastenohjelma: Värikäs Kyllitäti.
Barnprogram: Tant Kylli ritar och berättar. Textat på svenska.

10.25—11.00 Miksi teatteri vallataan? Jälkeen Suomen suurlakon 1950-luvulla ei ainoakaan työselkkaus ole herättänyt niin suurta huomiota kuin Phjois-Karjalan teatterilakko.
Moment. Varför ockuperar man en teater? Om teaterstrejken i Nordkarelen. Textat på svenska.

11.40—12.15 Nationalekonomi. 12. Ekonomisk tillväxt som avvägningsproblem. Författaren P. A. Jersild och u-landsforskaren M. Radetzki intervjlas bl a.

14.50 Julkalendern. Färg. 13. Tre vise män.
Textat för hörselskadade.

15.15 Leva i Sverige. Färg. 1. Leva i Sverige — för alltid?
I rollerna: Gun Andersson, Pia Arnell, Olof Huddén, Vojo Stankovski m fl.
Textat för hörselskadade.

15.35 Vecko-nytt för hörselskadade.

15.50 Tipsextra. Färg. Leif Larsson och Lars-Gunnar Björklund.

18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.

18.05 Dennis. . Hur man grejar med sig nån på en fisketur.

18.30 Helgmålsringning. Färg. Från Torestarps kyrka i Västergötland.

18.35 Landet runt.

19.00 Julia och nattpappan, 4. Färg.

19.30 TV-nytt, sport, väder.

20.00 Här ligger det en hund begraven. Färg. Sista delen av Lars Björkmans kriminalkomedi.
I rollerna: Erik Hell, Bengt Lundin, Åke Lindström, Ulf Johanson, Ulla Blomstrand, Marianne Stjernqvist, Britt Louise Tillbom, Lars Göran Carlson, Ulf Palme.

21.00 Polareskimåer. Färg. Del 2. Serie av Lars Åby.

21.35 Unicef artistgala. Färg. Del 2.
Danny Kaye, Petula Clark, Astrud Gilberto, Poppys, Middle of the Road m fl.

22.05 Det händer i Ettan. Färg.

22.10 TV-nytt, väder.

22.15 Varför gömmer du dej i häcken? Färg. Irriterande underhållning med Jarl Kulle som Lenny Bruce och Kristina Lundborg som Honey.

23.00—23.05 TV 2-veckan. Färg.

TELEVISION 2

17.00 Familjen Ashton. Del 30. Var hälsad sköna morgonstund.

17.50 Konsumentprogram: Bil eller skorthög? Om den begagnade bilmarknaden.

18.20 Håll dig igång!

18.30 Julkalendern. Färg. 14. Bordet i skogen.

18.55 Väder, meddelanden.

19.00 TV-nytt.

19.10 Rapport.

19.30 Den yttersta tvärgatan. Färg.

20.00 Ishockey. Landskamp mellan Tjeckoslovakien och Sverige i Bratislava. Kommentator: Lars-Gunnar Björklund

21.10 ca TV-nytt.

21.15 ca Ishockeyn fortsätter.

21.55 ca Fimpa med tvåan (Färg) Ny chans att sluta röka för er som missade sommarens program.

22.05 ca TV 2toppen. (Färg) En jury gör sitt val av svensktoppslåtar och försöker påverka publiken. Publiken röstar och de fyra låtar som får de flesta rösterna går vidare till "Kanke på Svensktoppen". Programledare Magnus Härenstam.

TV | Söndag

TELEVISION 1

9.00—9.25 Människor i samspel. Socialpsykologi. 3. Vad skiljer och vad förenar oss?

9.40 Leva i Sverige. Färg. 12. Leva i Sverige — för alltid? Textat på finska.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:

10.00 Uutisviikko.
Nyhetsveckan. (Endast på finska)

10.20—11.00 Vaalien edellä — Kysymyksiä yhdeksän Suomen eduskuntavaaleihin osallistuvan puolueen edustajille päivää ennen äänestyksen alkamista Ruotsissa. Vaalit ovat Suomessa 2. ja 3. tammik. 1972, mutta Ruotsissa äänestys tapahtuu ennakkoäänestyksenä 13.-25. jouluk.
Inför valet — Frågor till representanter för de nio politiska partierna inför riksdagsmannavalet i Finland 2—3 januari 1972. Omröstningen i Sverige sker 13—25 december.
(Endast på finska)

12.30—13.00 Tellus. 10. Vår plats i universum.
Textat för hörselskadade.

16.00 Vad sker med våra städer? Att hänga med till varje pris.

16.30 Julkalendern. Färg. 14. Bordet i skogen.

22.55 ca TV 1 veckan. (Färg)

16.50 Ishockey. Direktsändning från landskampen Tjeckoslovakien—Sverige. Matchen spelas i Brno. Kommentator: Lars-Gunnar Björklund.

i första pausen ca 17.35 Vuxenutbildningen —SR. Start. (Färg). 14. A day in the life of... Engelsk nybörjarkurs för vuxna. (Även den 13.12 kl 12.45)

i Andra pausen ca 18.25 TV-nytt och väder.

ca 19.15 Hvar 14:e dag. (Färg) Ny titfar- och kritikersuccé.

19.30 TV-nytt och väder.

20.00 Nationamålare Bruno Liljefors 1860—1939. (Färg) I det första programmet i TV 1:s serie om våra största nationamålare, berättar bl a Lindorm Liljefors om faderns konst och konstnärsskap. I fyra kommande program presenteras Prins Eugen, Anders Zorn, Carl Larsson, Ernst Josephson och deras konst.

20.45 Musikfrågan Kontrapunkt (Färg) Fyra länder tävlar i musikkunskap under ledning av Sten Broman. I dag: Sverige—Danmark. Domare: Kristian Lange. Bisittare: Egil Cederlöf. (Malmö)

21.45 Sportspegeln.

22.10 TV-nytt, väder.

22.15—23.15 Fasten seat belt. Om flyg och säkerhet av Bo Sigheden och Kåge Gimtell.

TELEVISION 2

16.00 Hem till byn. Färg. Del 4.

16.50 Insändaren. Gunnar Västberg.
Textat för hörselskadade.

17.25 Resa med far. Film av Vilgot Sjöman.

17.45 En sång blir till. Ett givet tema — två kompositörer. Göte Strandsjö och Olle Widestrand sätts på prov.

18.30 Julkalendern. Färg. 15. Lussebullen.

19.00 TV-nytt.

19.10 Sportnytt.

19.30 Tillfälligt avbrott. Färg. Sketcher ur livet med Håkan Serner, Gunnar "Knas" Lindqvist, Anita Dahl, Olle Andersson, Hans Widmark och Kurt Wallerud.

19.55 Titta på Tvåan. Färg.

20.00 TV 2 toppen. Färg. Magnus Härenstam.

20.50 Fimpa med Tvåan. Färg. Ny chans att sluta röka.

21.00 Flickan i Montreal. Färg. Visor och berättelser ur Lars Forssells pjäs om Marie, flickan i Montreal, med Ulla Sjöblom, Kjell Lennartsson, Bengt Ernryd ch Lars Forssell. Musik: Bengt Ernryd.

21.30 TV-nytt.

21.35—22.05 Lightnin' Hopkins. Färg. Vi träffar en bluesman i Texas. Inledning av Olle Helander.

TV | Måndag

TELEVISION 1

7.00—7.40 Luciamorgon. Direktsändning från Adolf Fredriks musikskola och Sabbatsbergs ålderdomshem.

12.45—13.00 Start. Färg. 14. A day in the life of... Engelsk nybörjarkurs för vuxna.

16.30 Halvfem. Färg. Benny och bagaren som nös.

16.45—17.10 Julkalendern. Färg. Av Lasse Forsberg efter en idé av Göran Tunström. 15. Lussebullen. Textat för hörselskadade.

18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.

18.05 Follyfoot. Färg. 3. Att ta lagen i egna händer.

18.30 Halvsju. Färg.

19.30 TV-nytt, väder.

20.00 Luciamorgon. Sammandrag från morgonens direktsändning.

20.10 Korsnäsgården. Färg. Det handlar om människor, djur och natur.

20.40 Nappet. Färg. Novellfilm av Leif Krantz.
I rollerna: Per Sjöstrand, Christina Carlwind och Eva Engström.

21.00 Die Asta. Porträtt av Asta Nielsen, en av stumfilmens stora internationella stjärnor. som nyligen firade sin 90-årsdag

21.40 Lada — ack, du kära... Färg. Den ryska sång -och dansensemblen "Lada" från Voronezj återupplivar gamla folktraditioner.

22.00 Dalmålningar. Färg. Konstfilm av Olle Hellbom från 1955.

22.10 TV-nytt, väder.

22.15 Vad sker med våra städer? Att hänga med till varje pris.

22.45—22.50 Start. Färg. Övningsprogram 14. Engelska för vuxna.

TELEVISION 2

18.30 Julkalendern. Färg. 16. Lucia och Olyckskorparna.

18.55 Väder, meddelanden.

18.55—19.00 Sydnytt.

19.00 TV-nytt.

19.10 Rapport.

19.30 Från Viskafors till Herrljunga. För finska invandrare i Sverige är den andra flyttningen kanske den viktigaste, den som gör dem till svenskar på allvar.

20.00 Spela bollen grabbar. Ett samhälle och dess fotbollslag. En film av Ebbe Gilbe.

21.00 TV-nytt.

21.05 Nationalekonomi. 13. Planering för tillväxt. Redaktör Mert Kubu, DN, planeringschefen Erik Höök, finansdepartementet, och generaldirektör Lennart Holm, statens planverk.

21.40—23.15 Rondo — jugoslavisk film från 1966. Regi: Z. Berkovic.

TV | Tisdag

TELEVISION 1

Skol-TV:

13.10—13.25 Was gibt's?

16.30 Jultomten och sommaren. Färg. Rysk tecknad film.

16.50—17.15 Julkalendern. Färg. 16. Lucia och Olyckskorparna. Textat för hörselskadade.

18.00 TV-nytt, väder ,meddelanden.

18.05 Spela pingis. Del 5. Pennskaftsfattning ,loop och top-spin, europeiska och asiatiska finesser. Medverk. Christer Johansson, Hans Alsér och Kjell Johansson.

18.30 Halvsju. Färg.

19.30 TV-nytt, väder.

20.00 Allskons musik. Färg. Blandad musikalisk underhållning direkt från Cirkus i Stockholm.

20.40 Fosterbarn. Färg. TV-berättelse i tre avsnitt av Carin Mannheimer. 1. En ensam mor.
I rollerna: Lillemor Mårtensson, Tove Waltenburg m fl.

21.30 Ljus och ljud. Färg. Färg- och bildkomposition kring tillverkning av ljus.

21.40 Moment.
Popmusik av Gunder Hägg, intervju med Jörn Donner m m.

22.10 TV-nytt, väder, sport.

22.25 En gamma ljärnväg. Färg. Resa på Roslagsbanan.

22.55—23.00 Start. Färg. Övningsprogram 14. Engelska för vuxna.

TELEVISION 2

18.30 Julkalendern. Färg. 17. Den sömniga lanthandlaren.

18.55 Väder, meddelanden.

18.55—19.00 Sydnytt.

19.00 TV-nytt.

19.10 Rapport.

19.30 Följ med oss till Honolulu. Amerikansk film från 1934 med Helan och Halvan.

20.35 TV-nytt.

20.40 Ölands sommarkyrka. Färg. Ett reportage om aktiviteter i Växjö stift för att möta människor i fritidssamhället.

21.05 Nationalitet okänd. Del 2. Om zigenska flyktingar.

21.15—21.55 Dokument utifrån. Färg.

TV | Onsdag

TELEVISION 1

11.00—11.35 Nationalekonomi. 13. Planering för tillväxt.
Redaktör Mert Kubu, DN, planeringschef Erik Höök, finansdepartementet, och generaldirektör L. Holm, planverket.
För de yngsta:

16.30 Plupp och hans vänner. 3. Plupp och björnungarna.

16.40 Julkalendern. Färg. 17. Den sömniga lanthandlaren. Textat för hörselskadade.

17.10 Fosterbarn. Färg. TV-berättelse i tre avsnitt av Carin Mannheimer. 1. En ensam mor.
I rollerna: Lillemor Mårtensson, Tove Waltenburg m fl.

18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.

18.05 Deckare u p a. Färg. 3. Mysl:k i bagaget.

18.30 Halvsju. Färg

19.30 TV-nytt, väder

20.00 Dagbok från Indien. 3. Färg. Dröm och verklighet.

20.50 Snillen spekulerar. Färg. Årets nobelpristagare i fysik, kemi och medicin samtalar om vetenskapens utveckling. Värd: Bengt Feldreich.

21.40 Insyn.

22.10 TV-nytt, väder, sport.

22.25 Hamnens äventyrare. Amerikansk film från 1941
I rollerna: Wallace Beery, Marjorie Main, Leo Carrillo, Virginia Weidler m fl.

23.55—0.00 Start. Färg. Övningsprogram 14. Engelska för vuxna.

TELEVISION 2

18.30 Julkalendern. Färg. 18. Lindas ensamhet.

18.55 Väder, meddelanden.

18.55—19.00 Sydnytt.

19.00 TV-nytt.

19.10 Rapport.

19.30 Världens viktigaste uppfinning? Färg. 2. Boktryck och offset.

20.00 Hem till byn. Färg. Serie av Bengt Bratt. Del 5.
Medverkande: Roland Söderberg, Märta Ternstedt, Kerstin Tidelius, Lars Green, Ture Carlman, Ingrid Ryning, Leif Hedberg, Anders Jansson m fl.

20.50 Konsumentprogram: Dröm eller verklighet? Resebyråernas reklam och information granskas.

21.20 TV-nytt.

21.25 Esther Marrow — den amerikanska sångerskan från Finland.

21.50—22.00 Fimpa med tvåan. Färg. Ny chans att sluta röka.

TV | Torsdag

TELEVISION 1

För de yngsta:

16.30 Patrik och Putrik. Färg.

16.45—17.10 Julkalendern. Färg. 18. Lindas ensamhet. Textat för hörselskadade.

18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.

18.05 Wapitihjortar. Nils Linnman berättar om en sällsynt kronhjortsras på Olympiahalvön i nordvästra USA.

18.30 Halvsju. Färg.

19.30 TV-nytt, väder.

20.00 Till påseende — Eric Sykes. Färg. Den engelske komikern underhåller tillsammans med Hattie Jacques, Dilys Watling, Philip Gilbert, Leslie Noyes, Johnny Greenland och The Ladybirds.

20.45 Världen i fokus. Färg.

21.15 Fosterbarn. Färg. 2. Fosterföräldrarna.
I rollerna: Lillemor Mårtensson, Birgitta Palme, Stig Torstensson, Ingvar Hirdwall m fl.

22.10 TV-nytt, väder, sport.

22.20 Tellus. 10. Vår plats i universum.

22.50 Små människor. TRU:s föräldraserie. 10. Alla dessa varför?

23.10—23.15 Start. Färg. Övningsprogram 14. Engelska för vuxna.

TELEVISION 2

18.30 Julkalendern. Färg. 19. Mångubben.

18.55 Väder, meddelanden.

18.55—19.00 Sydnytt.

19.00 TV-nytt.

19.10 Rapport.

19.30 Familjen Ashton. Del 31. Jag vill vara hos dig.

20.20 Fimpa med tvåan. Färg.

20.30 Upprikligt sagt. Är yttrandefriheten i fara? Frark Hirschfeldt och Åke Ortmark granskar den hotade och monopoliserade dagspressen.

21.00 Lite sopor. Färg. Ardy Strüwer och Lasse Åberg med Lill Lindfors.

21.15 TV-nytt.

21.20 Fanatikern. Jugoslavisk kortfilm.

21.50—22.50 Sportnytt med bl a bordtennismatchen Sverige—Västtyskland.

TV | Fredag

TELEVISION 1

För de yngsta:

16.30 Gåvan. Färg. Haren hittar ett kålhuvud.

16.40 Julkalendern. Färg. 19. Mångubben. Textat för hörselskadade.

17.05 Fosterbarn. Färg. 2. Fosterföräldrarna.
I rollerna: Lillemor Mårtensson, Birgitta Palme, Stig Torstensson, Ingvar Hirdwall m fl.

18.00 TV-nytt, väder, meddelanden.

18.05 Så seglar man med "kattor". Färg. En film om utriggare, katamaraner och andra flerskorvsbåtar.

18.30 Halvsju. Färg.

19.30 TV-nytt, väder.

20.00 Presskonferens. Färg.

20.30 Människa i närbild. Allan Karlsson, småbrukare från Dalarna, pratar med Lis Asklund. Han är 66 år och synskadad.

20.50 En byråkrats död. Kubansk svart komedi från 1966.
I rollerna: Salvador Wood, Silvia Planas, Manuel Estallino.

22.10 TV-nytt, väder.

22.15 Från Stockholms jazzdagar 1971. Den amerikanske saxofonisten Phil Woods med sin europeiska grupp.

22.45—22.50 Start. Färg. Övningsprogram 14. Engelska för vuxna.

TELEVISION 2

18.30 Julkalendern. Färg. 20. Baron Svihnläder.

18.55 Väder, meddelanden.

18.55—19.00 Sydnytt

19.00 TV-nytt.

19.10 Rapport.

19.30 Fredag med familjen Kruse. Färg. Lustspel av Härenstam-Söderqvist-Åberg.
I rollerna: Ingvar Kjellson, Monica Zetterlund, Martin Ljung, Monica Nielsen, Mille Schmidt, Inga Gill, Thore Skogman.

20.30 Alias Smith & Jones. Färg. Amerikansk westernserie med Pete Duel och Ben Murphy.

21.20 TV-nytt.

21.25 "En uppriktig 80 kilos gurka". Vivica Bandler, född von Frenkell, chef för Stockholms Stadsteater. Porträtt av Tomas Dillén och Lars Ulvenstam.

21.55—22.35 Golddiggers i London. Färg. Engelsk show med den amerikanska dansgruppen Golddiggers, Charles Nelson Reilly, Tommy Tune, Julian Chargrin och gästartisten Marty Feldman.